

Concept Preventie Akkoord Problematisch Alcoholgebruik**PARTIJEN:**

- Koninklijke Horeca Nederland
- Koninklijke Slijtersunie
- Vereniging Drankenhandel Nederland
- Landelijke Kamer van Verenigingen
- Centraal Bureau Levensmiddelenhandel
- Stichting Verantwoord Alcoholgebruik
- VNO-NCW/MKB-Nederland
- Nederlandse Brouwers
- Ouders en Onderwijs
- Nederlandse Vereniging voor Drank- en horecawet Inspecteurs
- STAP - Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid
- Stichting Jeugd en Alcohol
- Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen
- KBO-PCOB, mede namens KBO-Brabant en NOOM
- Verslavingskunde Nederland
- Stichting Positieve Leefstijl
- Zorgverzekeraars Nederland
- Sportbonden / NOC*NSF
- GGD GHOR Nederland
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- PO-Raad
- VO-Raad
- MBO-Raad

OVERWEGINGEN***Inleidend***

- Met de toename van welvaart na de Tweede Wereldoorlog is het alcoholgebruik sterk toegenomen, maar de totale hoeveelheid alcohol die jaarlijks per hoofd van de bevolking is geconsumeerd¹ sinds de eeuwwisseling, is langzaam maar zeker afgenomen. Het laatste jaar is sprake van een stabilisering.
- De laatste jaren hebben we een positieve verandering in het drinkgedrag van jongeren gezien. De startleeftijd van alcoholgebruik ging omhoog van het 12e levensjaar in 2003 naar 13,2 jaar in 2015. In 2011 had 66% van de 12-tot en met 16-jarige scholieren ooit alcohol gedronken, in 2015 was dit gedaald naar 45%, met als gevolg dat jongeren minder drinken en minder vaak dronken zijn. Er is echter nog steeds een grote groep jongeren die start met drinken voor hun 18e.
- De cijfers laten zien dat wanneer jongeren eenmaal gaan drinken, ze onverminderd vaak grote hoeveelheden alcohol nuttigen. Kijkend naar de scholieren die de afgelopen maand alcohol hebben gedronken, dan zien we dat bij deze groep bingedrinken veel voorkomt (72% van de jongens en 67% van de meisjes in 2015).
- In de periode 1992-2012 nam het overmatig alcoholgebruik onder 55-65 jarigen eerst sterk toe en daarna weer iets af. Het percentage dat matig² drinkt onder 55-65 jarigen nam de hele periode consequent toe.
- Over het algemeen gaan 55-plussers met het ouder worden minder drinken, maar het tegenovergestelde gebeurt bij 55-plussers die al overmatig drinken. Zij gaan met het ouder worden juist meer drinken.

¹ Gemeten aan de hand van de verkoopcijfers, die een indicatie hiervan geven.

² Tussen de 8-21 glazen per week voor mannen en tussen de 8 en 14 glazen voor vrouwen)

- Slechts een klein deel van de vrouwen drinkt alcohol ~~drinkt~~ vanaf het moment dat zij het weten dat ze zwanger zijn. Opvallend is dat ~~de~~ hoogopgeleide moeders vaker alcohol drinken tijdens de zwangerschap. Een veel groter deel drinkt in de vier weken voorafgaand aan de zwangerschap. De Gezondheidsraad adviseert vrouwen die zwanger willen worden, zwanger zijn of borstvoeding geven, om geen alcohol te gebruiken, alsook vaders in spe om vier weken voor conceptie geen alcohol te drinken.
- Gebruik van alcohol hangt samen met meer dan 200 ziektebeelden. Onderzoeken laten zien dat voor sommige van deze ziektebeelden geen veilige ondergrens voor alcoholconsumptie bestaat; een voorbeeld daarvan is borstkanker. Op basis daarvan adviseert de Gezondheidsraad sinds 2016 om, ~~om teneinde~~ chronische ziekten te voorkomen, helemaal niet, of in elk geval niet meer dan één glas per dag te drinken.
- Problematische alcoholgebruik leidt tot maatschappelijke kosten,⁷ ~~het~~ Het kan immers leiden tot o.a. vroegtijdig overlijden, verkeersongevallen, zorgkosten, productiviteitsverlies, kosten voor politie en justitie, etc. De schade van alcohol komt daarmee niet alleen voor de rekening van het individu dat alcohol drinkt, maar ook voor ~~die van de~~ rest van de samenleving.
- Dit akkoord richt zich op het voorkomen van gezondheidsschade bij het individu, maar hoopt daarbij ook een positieve doorwerking te hebben op het terugdringen van bovenstaande maatschappelijke schade. In de uitvoering van dit preventieakkoord zal dan ook oog zijn voor de kansen op synergie met de uitvoering van het Strategisch Plan Veiligheid van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, waarin het voorkomen van verkeerslachtoffers als gevolg van alcoholgebruik een specifiek thema is.
- We zijn nog niet tevreden met de huidige stand van zaken. Problematisch alcoholgebruik in Nederland moet verder afnemen.

Kern

- Dat onder problematisch alcoholgebruik het volgende wordt verstaan:
 - o Al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar;
 - o Al het alcoholgebruik door zwangere vrouwen en het gebruik daar (i.i.g. 4 weken) aan voorafgaand door beiden³;
 - o Overmatig drinken (d.w.z. meer dan 14 glazen per week voor vrouwen en meer dan 21 glazen voor mannen);
 - o Zwaar drinken (d.w.z. minstens één keer per week 4 glazen op een gelegenheid voor vrouwen en 6 glazen voor mannen).
 - o Bingedrinken (d.w.z. minstens 5 glazen bij één gelegenheid minstens 1 keer per maand of vaker).
 - o Een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.
- Dat overmatig alcoholgebruik met name onder jongvolwassenen en ouderen, en zwaar alcoholgebruik met name onder jongvolwassenen voorkomt.
- Dat problematisch alcoholgebruik ontwikkelt en verschillende fasen doorgaat en nauw samenhangt met de drinkcultuur, sociale norm en de persoonlijke situatie (zoals eenzaamheid, verlies van een dierbare, verlies/afscheid van betaald werk enz.).
- Dat de brede acceptatie van (overmatig) alcoholgebruik, het kennisniveau en de heersende sociale norm dienen te worden beïnvloed om een afname van problematisch alcoholgebruik te bewerkstelligen. Er dient een trend te komen waarbij de keuze om alcohol te drinken een bewuste keuze is en waarbij mensen weten wat de gezondheidseffecten zijn.
- Dat sommige van de maatregelen of acties bedoeld om problematisch alcoholgebruik aan te pakken, zich zullen richten op gebruik dat riskant te noemen valt⁴ en op het drinkgedrag van andere dan de bovengenoemde groepen.

³ Gebruik van alcohol heeft ook invloed op de vruchtbaarheid van de man

⁴ De Gezondheidsraad adviseert mensen om geen alcohol te drinken of in ieder geval niet meer dan één glas per dag. Dit advies is bedoeld om chronische ziekten te voorkomen (Gezondheidsraad, 2015).

- De maatregelen om problematisch alcoholgebruik aan te pakken dienen 'evidence based' te zijn en dus daadwerkelijke positieve gezondheidseffecten als uitkomst te hebben.

SPREKEN HET VOLGENDE AF

1. Doelstellingen 2040

A. Minder alcoholgebruik tijdens de zwangerschap

- Het aantal zwangere vrouwen dat alcohol drinkt is gedaald van 8,9% naar maximaal 4% (deze groep omvat ook vrouwen in het stadium dat ze nog niet weten dat ze zwanger zijn)
- Aantal moeders dat heeft gedronken terwijl zij wisten dat ze zwanger waren neemt af van 4,6% naar 2,0%.

B. Minder alcoholgebruik onder de 18

- Het aantal scholieren (12-16 jaar) dat ooit alcohol heeft gedronken daalt van 45%⁵ naar 25%.
- Deel van de scholieren⁶ dat de afgelopen maand heeft gebinged gaat omlaag van 17,8% naar 12,5% procent.

C. Minder overmatig en zwaar alcoholgebruik

- Het totaal aantal Nederlanders dat overmatig drinkt neemt af met 25%
 - o Met nadruk op het aandeel overmatig drinkers onder mensen van 50 jaar en ouder.
- Het totaal aantal Nederlanders dat zwaar drinkt neemt af met 25%
 - o Met nadruk op het aandeel zware drinkers onder jongvolwassenen (18-30).

D. De bewustwording van het drinkgedrag en de mogelijke negatieve gevolgen daarvan neemt toe

- Uit onderzoek uit 2016 blijkt dat vooral leverschade en hersenschade bekend (door 47% en 21% van de ondervraagden) zijn als gezondheidsklachten van alcoholgebruik, risico's op verschillende vormen van kanker (genoemd door 4%) zijn veelal onbekend. Ambitie is dit op 75% te krijgen.
- De Gezondheidsraad adviseert, om chronische ziekten te voorkomen, geen alcohol te drinken of in ieder geval niet meer dan één glas per dag. Het percentage van de inwoners van Nederland dat dít advies kent gaat omhoog.
- Verhoging van bewustzijn bij mannen over de impact van hun drinkgedrag op hun vruchtbaarheid.

2. AFSPRAKEN per thema

De doelstellingen voor 2040 (onder 1) worden bereikt door afspraken te maken op de volgende thema's:

- Alcohol en de school- en studie-omgeving (Ambities B, C en D)
- Marketing van alcoholhoudende drank (Ambities B en C)
- Blurring (vermengen van winkelfuncties met alcohol) (Ambities C en D)
- Vroegsignalering van alcoholproblematiek (Ambities A, C en D)
- Een gezonde sportomgeving (Ambities B en C)
- Naleving en handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar (Ambitie B)
- Tegengaan dronkenschap bij verstrekking ter plaatse (Ambitie C)
- Campagne (Ambitie D)
- Prijsmaatregelen (Ambitie A, B en C)

Hieronder worden alle thema's uitgewerkt middels overwegingen, ambities en afgesproken maatregelen. Dit zijn samenvattingen van de werkdOCUMENTEN die zijn uitgewerkt aan de preventietafel.

⁵ Najaar 2018 volgen nieuwe HBSC cijfers

⁶ Gemeten onder zowel drinkende als niet-drinkende scholieren van 12-16 jaar

A. Alcohol en de school- en studie-omgeving*Overwegingen:*

- Voor alle leeftijdsgroepen (van leerling tot student) en binnen alle onderwijstypen (van basisonderwijs tot universitair) is nog winst te behalen. De meeste gezondheidswinst is echter te halen op de doelgroep studenten (HBO en WO). Alcoholgebruik dient in de toekomst een minder vanzelfsprekend onderdeel van het studentenleven te worden.
- Om ouders bij het thema te betrekken is het geven van alleen voorlichting aan ouders niet voldoende. Ervaring leert dat ouders ook met elkaar in gesprek willen over hun ervaringen en oplossingen over het alcoholgebruik van hun kind(eren), juist ook waar de opvoeding thuis raakt aan de school.
- Werkzame elementen uit de IJslandse aanpak verdienen aandacht en zo mogelijk implementatie in de Nederlandse context.

Met opmerkingen [1]: Is er voor dit stuk nu draagvlak bij universiteiten en hogescholen? Ook LSVB moet kan nog worden aangehaakt.

Is wel nodig, als we stellen dat daar de meeste winst te behalen is.

Met opmerkingen [2]: Dit stuk is te lang in verhouding tot de andere hoofdstukken, nog naar kijken.

Basisonderwijs & Speciaal Basisonderwijs*Overwegingen:*

- Uit onderzoek blijkt dat voorlichting over alcohol aan leerlingen in het basisonderwijs geen effecten heeft. Het geven van voorlichting over alcohol en het toepassen van andere veelgebruikte preventiestrategieën zoals het weerbaar maken tegen groepsdruk, kan zelfs een averechts effect hebben op leerlingen met een verhoogd risico.
- Voorlichting aan ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd over alcoholgebruik van hun kind wel belangrijk is.

Ambities:

- In 2040 heeft 100% van de basisscholen een integraal alcoholbeleid conform de Gezonde School aanpak waarin aandacht is voor beleid, educatie, vroegsignalering en de omgeving (waaronder ouders).
- Basisscholen voeren vanaf 2020 ten behoeve van alcoholpreventie alleen bewezen effectieve preventieve interventies. Interventies gericht op *leerlingen* zijn niet effectief in het primair onderwijs. Wel indien ze gericht zijn op ouders en het signaleren van alcoholgerelateerde problematiek.

Voortgezet onderwijs & Speciaal voortgezet onderwijs*Overwegingen:*

- De sociale norm blijkt belangrijk te zijn voor leerlingen in de brugklasleeftijd. Daarnaast heeft ook het versterken van algemene vaardigheden zoals zelfcontrole en probleemoplossende vaardigheden een preventief effect op het (toekomstig) alcoholgebruik van de leerlingen.
- Leerlingen weerbaar maken tegen groepsdruk ten aanzien van middelengebruik (sociale beïnvloeding) minder is zinvol in deze leeftijdsfase.
- Ouders blijken een cruciale rol te spelen bij alcoholgebruik en roken van hun kinderen. Ouders dienen (in dezelfde periode als de leerlingen) te worden voorgelicht, zodat zij een duidelijke norm kunnen stellen voor hun kind.
- Universele preventie gericht op middelengebruik in deze leeftijdsfase werkt alleen als er tegelijkertijd duidelijke stimuli in de omgeving van de adolescent zijn met de norm dat drinken, roken en drugs gebruiken niet normaal is. Het gaat hierbij om duidelijke regels stellen door ouders en beleidsregels op school en op de sportvereniging, die roken en drinken ontmoedigen.

Ambities:

- Er is in 2020 een evidence based aanbod aan selectieve en geïndiceerde alcoholpreventie voor het voortgezet onderwijs beschikbaar.
- Voor het Praktijkonderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs is er in 2020 een op maat gemaakt en integraal aanbod alcoholpreventie volgens de vier pijlers beleid, educatie, vroegsignalering/zorg en de omgeving (waaronder ouders). Dit aanbod wordt op effectiviteit onderzocht en is in 2040 op 100% van de Praktijkscholen en scholen voor Voortgezet Speciaal Onderwijs ingevoerd.

- In 2020 is 25% van de scholen een Gezonde School, in 2040 geldt dit voor 100% van de scholen. Op deze scholen is een Gezonde School coördinator actief. Het ondersteuningsaanbod gericht op middelengebruik wordt hiermee vergroot.
- Scholen voor voortgezet onderwijs voeren in 2020 ten behoeve van alcoholpreventie via de Gezonde School aanpak alleen bewezen effectieve preventieve interventies en initiatieven uit die (indirect) bijdragen aan het voorkomen van alcoholgebruik.

Middelbaar Beroepsonderwijs

Overwegingen:

- Sociale norm interventies zijn ook effectief in de late adolescentie. Met sociale norm interventies worden zowel interventies bedoeld waarin mispercepties van het middelengebruik van leeftijdsgenoten worden gecorrigeerd, als interventies waarbij jongeren hun eigen middelengebruik vergelijken met dat van anderen.
- Door de verdere ontwikkeling van de hersenen late adolescenten steeds beter in staat zijn vooruit te denken en impulsen te beheersen. Schoolprogramma's die ontwikkeling van deze vaardigheden stimuleren lijken effectief in het verminderen van schadelijk middelengebruik.
- De invloed van ouders op de keuzes die hun kinderen maken is in deze leeftijdsgroep nog steeds groot, bijvoorbeeld door regels en afspraken te maken en in gesprek te blijven.

Ambities

- Er is in 2020 een evidence based aanbod aan selectieve en geïndiceerde alcoholpreventie voor het MBO beschikbaar.
- Er is in 2020 een integraal aanbod alcoholpreventie voor het MBO volgens de vier pijlers beleid, educatie, vroegsignalering/zorg en de omgeving (waaronder ouders).
- In 2020 is 20% van de scholen een Gezonde School, in 2040 geldt dit voor 100% van de scholen. Op deze scholen is een Gezonde School coördinator actief. Het ondersteuningsaanbod gericht op middelengebruik wordt hiermee vergroot.
- Er is in 2020 een strategische verkenning uitgevoerd naar alcoholbeleid binnen het MBO. Daarin is in samenspraak met maatschappelijke partners (waaronder curriculum ontwikkelaars) verkend hoe een effectief alcoholbeleid eruit ziet en geïmplementeerd kan worden. Daarbij is aandacht voor het welzijn van studenten en aandacht voor beroepsvaardigheden en kennis die zij ontwikkelen die van belang zijn voor het versterken van de professionaliteit van de alcoholpreventie.

Hoger en wetenschappelijk Onderwijs

Overwegingen:

- Instellingen voor hoger onderwijs vormen een belangrijke vindplaats voor jongeren en jongvolwassenen en de setting lijkt zich goed te lenen voor preventieactiviteiten.
- Goed alcoholbeleid is nooit alleen gericht op het individu. We onderscheiden vier componenten:
 1. Visie en samenwerking: laat het niet bij eenmalige activiteiten.
 2. Beschikbaarheid van alcohol op de onderwijsinstelling: beperk het, zorg voor duidelijke regelgeving en naleving.
 3. Communicatie en educatie: Beïnvloeden van de sociale norm en deskundigheidsbevordering.
 4. Signaleren en begeleiden van problemen door alcohol: bied zorg en verwijst door.

Ambities:

- In alle steden waarin hoger onderwijs wordt aangeboden zijn in 2020 integrale plannen 'Studie & Alcoholpreventie' ontwikkeld en in uitvoering. Deze plannen hebben tot doel om risicovol en problematisch alcoholgebruik onder studenten stevig terug te dringen. Dit wordt uitgevoerd door werkgroepen met daarin onderwijsinstellingen, studenten (i.e. studenten-, studie-, en sportverenigingen, introductiecommissies, etc.), de gemeente, de GGD en de preventieafdeling van de regionale verslavingszorginstelling. Deze werkgroep treedt ook in overleg met andere stakeholders (zoals lokale horeca) die bij kunnen dragen

aan het terugdringen van overmatig, problematisch en minderjarig) alcoholgebruik onder studenten.

- En worden door gemeenten plannen opgesteld door werkgroepen waarin integraal met onderwijsinstellingen, studenten (i.e. studenten-, studie-, en sportverenigingen, introductiecommissies, etc.), de GGD, de preventieafdeling van de regionale verslavingszorginstelling en lokale horecaondernemers wordt samengewerkt.
- De focus van de plannen ligt op de overgang naar het hoger onderwijs, 1^e en 2^e jaarstudenten en bijzondere momenten zoals de introductieperiode, de tentamentijd, etc.
- Er is in 2020 een strategische verkenning uitgevoerd naar alcoholbeleid binnen het hoger onderwijs. Daarin is in samenspraak met maatschappelijke partners (waaronder curriculum ontwikkelaars) verkend hoe een effectief alcoholbeleid eruit ziet en geïmplementeerd kan worden. Daarbij is aandacht voor het welzijn van studenten en aandacht voor beroepsvaardigheden en kennis die zij ontwikkelen die van belang zijn voor het versterken van de professionaliteit van de alcoholpreventie.
- Het aantal studerende jongvolwassenen dat overmatig en/of problematisch drinkt neemt tussen 2018 en 2040 50% af.

Met opmerkingen [3]: Wie gaat dit meten? Is dit doel haalbaar?

Maatregelen

Algemeen:

- o Er dienen extra middelen voor De Gezonde School: helpt samen met ondersteuning GGD scholen op weg.
- o Onderzoeken of de GGD monitor Jeugd en het digitale dossier JGZ meer benut kunnen worden voor landelijke monitoring.

Basisonderwijs:

- o Vanuit het Preventieakkoord dient de Gezonde School aanpak te worden geïntensiveerd, om zo meer scholen te kunnen bereiken. Algemene weerbaarheid is een component binnen het thema Welbevinden van de Gezonde School aanpak. In plaats van specifieke aandacht voor roken en alcohol is het beter om de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen te versterken. Het versterken van algemene vaardigheden, zoals zelfcontrole, probleemoplossende vaardigheden en sociale vaardigheden heeft namelijk wel een preventief effect.
- o De voorlichting in het basisonderwijs wordt nadrukkelijk gericht op ouders, zodat zij goed voorbereid zijn voor het moment dat hun kind in aanraking komt met alcohol, roken en/of drugs (vaak in de overgang van PO naar VO).

Voortgezet onderwijs:

- o Signalering van problemen door JGZ, met name bij adolescentensprekuren: in kaart brengen of de handelingsopties voldoende beschikbaar zijn.
- o Onderzoeken of en hoe de JGZ beter betrokken kan worden bij incidentele overtreding leeftijdsgrens: ism HALT en verslavingszorg.

Middelbaar Beroepsonderwijs:

- o Periodiek in kaart brengen stand van zaken van alcoholgebruik in MBO;
- o nader onderzoeken van de effecten van de aanwezigheid van jeugdartsen op MBO's en dit meenemen in lange termijn aanpak bij jongvolwassenen;
- o Aandacht voor alcohol en zwangerschap binnen preventieactiviteiten binnen het onderwijs.

Hoger en wetenschappelijk Onderwijs:

- o Er komt een landelijke studentenmonitor hoger onderwijs die de prevalentie van alcohol- en drugsgebruik, settings, motivatie, sociale norm in kaart brengt en aantal studenten dat in ziekenhuis belandt na overmatig alcoholgebruik.
- o Er komt een lokaal alcoholbeleid in studentensteden. Gemeenten kunnen hierbij in overleg gaan met bijvoorbeeld:
 - Onderwijsinstellingen;
 - Studenten;
 - GGD;
 - Preventieafdeling van de regionale verslavingszorginstellingen;
 - Lokale horecaondernemers.

Met opmerkingen [4]: @GGD: dit graag verduidelijken, welke handelingsopties worden hierbij bedoeld? Anders voorstel om punt te verwijderen.

Met opmerkingen [5]: Bestaande aanpak? Of moet die nog worden ontwikkeld?

Met opmerkingen [6]: Indien niet hier, waar kunnen we dit thema dan wel onderbrengen?

In dit beleid worden o.a. de volgende punten opgenomen:

- Beperken beschikbaarheid op de onderwijsinstelling en verantwoorde verstrekking daarbuiten: schenktijden, prijzen of beperken aanbod;
- Impliciete normen: o.a. alcohol niet centraal stellen in promotie feesten, geen onbemande tafel/wandtaps, geen verantwoording voor niet drinken.
- Punten voor introductiecommissies: o.a. handhaving NIX18, schenktijden, prijs, assortiment, sponsoring.
- Training signaleren riskant middelengebruik voor studieadviseurs en decanen;
- Training barvrijwilligers: dit kan doormiddel van de te ontwikkelen e-learning (zie thema F) in combinatie met een face-to-face training
- Drankspelletjes aanpakken;
- Landelijk plan voor alcoholpreventie tijdens introductieperiode
- Betere samenwerking tussen betrokken partijen; er dient een vast contactpersoon te komen vanuit de lokale verslavingszorginstelling die contact onderhoud met studentenverenigingen. Studentenverenigingen hebben een bestuurslid dat de contactpersoon is voor zaken rond studentenwelzijn.
- Uitbreiden van voorlichtingsmogelijkheden op hoger onderwijsinstellingen.

Met opmerkingen [7]: Dit heeft het secretariaat e zelf even verder uitgewerkt, akkoord VKN en LKvV?

B. Marketing van alcoholhoudende drank

Maandag 13 augustus vindt nog een werkgroep plaats. Uiterlijk dinsdag 14 volgt een nazending van deze inzet via de mail.

C. Blurring (vermengen van winkelfuncties met alcohol)

Er heeft geen werkgroep meer plaatsgevonden. Om toch iets op te nemen en een poging tot doen om tot een werkbaar voorstel te komen heeft het secretariaat onderstaande tekst opgesteld. Deze tekst is niet afgestemd.

- Er is een situatie ontstaan waarbij in tal van gemeenten verkoop van alcohol, buiten de kaders van de bestaande DHW, wordt gedoogd.
- De VNG pleit voor meer lokale vrijheid om te bepalen wie wel/geen alcohol mag verstrekken en is van mening zodoende meer ruimte te geven aan ondernemerschap.
- Alcoholhoudende drank is een bijzonder, maar ook risicovol product en zou niet zomaar door iedereen, al ware het een kopje koffie, verstrekt moeten kunnen worden. Vergunningen en opleidingen zijn van belang hierbij.
- Uitbreiding van het aantal verkoop- en verstrekkingspunten van alcohol, zo leert de wetenschap, leidt tot meer alcoholconsumptie en daardoor tot meer risico's voor de volksgezondheid.
- Indien alcohol in meer situaties beschikbaar en 'normaal' wordt, kan dit een impact hebben op de verwachtingen en normen die burgers, en in het bijzonder jongeren ontwikkelen over alcohol, waarvan bekend is dat ze samenhangen met beginnend drankgebruik.
- Verstrekking van alcohol bij meer type verstrekkingpunten betekent een extra belasting op de handhavingcapaciteit van gemeenten.
- Verstrekking van alcohol dient op verantwoorde wijze plaats te vinden.

Maatregelen:

- Wat de akkoordpartijen betreft volgt bij de komende wijziging van de DHW bevat geen verruiming van aantal type verstrekkingpunten van alcohol of verruiming van lokale bevoegdheden bij de bepaling hiervan. Lokaal maatwerk heeft het in zich om te leiden tot verrommeling van interpretatie van wettelijke grenzen en tot regionale verschillen die niet uitlegbaar zijn omdat gezondheid voor alle burgers altijd even belangrijk is.
- Er zal een effectstudie worden gedaan naar bestaande beschikbaarheid van alcohol en de verwachte gevolgen van een uitbreiding van het aantal type verstrekkingpunten en naar de effecten van lokaal maatwerk bij bepaling van deze uitbreiding.

Met opmerkingen [EP8]: Er is de studie van VNG. En er zijn in kader van evaluatie DHW verschillende deskstudies gedaan. Vraag is wat deze studie toe kan voegen. Als ik de discussie probeer samen te vatten vanuit onze zijde, slijters/retail, dan zit de pijn vooral in de willekeur die gaat ontstaan door het te beleggen bij lokale politiek, die nu al boetes terugdraait en onvoldoende capaciteit heeft / vrijmaakt voor effectieve handhaving. En er geen reden is voor lokaal maatwerk omdat gezondheid voor iedereen een gelijk recht is in NL, en zo ook preventie. De roep van de deelnemers aan tafel is nu juist voor striktere omschrijving en actualisatie van de wet en definities (zelfs als Tweede Kamer zou kiezen voor uitbreiding), dan om verruiming in de vorm van lokaal maatwerk. Lokaal maatwerk mbt keuzes in de handhavingcapaciteit snappen we wel. Tentfeesten komen in randstad nauwelijks voor bijvoorbeeld. Niet wat betreft de toe te passen wettelijke regels. Die zouden dus eenduidig landelijk moeten zijn. Gratis alcohol schenken door winkels, gaat de winkelstraat niet redden.

D. Vroegsignalering van alcoholproblematiekOverwegingen:

- Vroegtijdige herkenning van alcoholmisbruik en alcoholafhankelijkheid is van groot belang omdat behandeling in een vroeg stadium de beste kansen geeft.
- Alcoholproblematiek kan pas aangepakt worden wanneer de persoon zelf het probleem onder ogen ziet en bereid is er iets aan te doen.

Ambities 2025:

- In 2025 is een sluitende keten voor vroegsignalering op gebied van de vijf werkgebieden (zoals geformuleerd onder maatregelen) geïmplementeerd.
- Er is een netwerk actief van diverse professionele- en vrijwilligersorganisaties waardoor er een samenhangend aanbod van vroegsignalering tot en met hulpverlening wordt gerealiseerd.

Ambities 2020:

- In 2020 is er een platform vroegsignalering opgericht om te zorgen voor agendasetting, het verspreiden van opgedane kennis en implementatie van screening en kortdurende interventies. Daarnaast biedt het platform ondersteuning aan partijen om hun rol in vroegsignalering optimaal in te vullen.

Met opmerkingen [9]: Is het mogelijk om dit op één of andere manier te kwantificeren waardoor duidelijker wordt hoe groot/klein dit wordt?

Maatregelen

- In 2020 is er een platform vroegsignalering opgericht dat:
 - o Een stand van zaken heeft opgemaakt . Concreet houdt dat in:
 - Er is een overzicht is gemaakt wat er nu gebeurt/aangeboden wordt aan interventies op gebied van vroegsignalering, wat de kwaliteit en toepasbaarheid is van deze interventies en in hoeverre ze ook daadwerkelijk worden gebruikt.
 - Er wordt een literatuurstudie gedaan waarin de kennis mbt vroegsignalering op een rijtje wordt gezet. Ervaringen uit het partnership, maar ook diverse andere onderzoeken die na die tijd hebben plaatsgevonden en ervaringen uit het buitenland worden hierbij betrokken. Dit vormt het startpunt voor de diverse knelpuntanalyses.
 - o Een knelpuntenanalyse heeft gemaakt voor de deelgebieden. Hierbij wordt in kaart gebracht wat zorgverleners en vrijwilligers nodig hebben om hun rol in te vullen en kunnen de ambities voor 2025 verder in de plannen geconcretiseerd worden.
 - o Aan de hand van bovengenoemde knelpuntenanalyse zijn er actieplannen gemaakt per deelgebied;
 - o Er zijn concrete doelen en streefcijfers opgesteld per deelgebied op basis van de knelpuntenanalyse.
- Er is een keten van matched care (online) interventies;
- Er zijn per doelgroep zorgpaden ontwikkeld en op lokaal niveau geïmplementeerd;
- Vrijwilligers zijn getraind zodat zij goed geëquipeerd zijn voor vroegsignalering;
- Er zijn steunpunten voor consultatie, advies en deskundigheidsbevordering;
- Er is een landelijk aanbod voor naasten geïmplementeerd.

Bijdrage per organisatie en termijnen

- Het streven is dat in het platform de volgende partijen zijn vertegenwoordigd: eerste lijn zorgverleners (huisarts, verloskundigen, POH GGZ), tweede lijn zorgverleners (Ziekenhuizen, GGZ en verslavingszorg), niet verzekerde zorgverleners, vrijwilligers van o.a. seniorenorganisaties, Veilig Thuis, gemeenten, GGD/GHOR en zorgverzekeraars.
- De coördinatie van dit platform wordt belegd bij Verslavingskunde Nederland, met wetenschappelijke/praktische expertise van het Trimbos Instituut en andere instellingen uit het netwerk.

Met opmerkingen [10]: VNG akkoord?

- Er worden 5 werkgroepen opgezet met de onderstaande trekkers. De werkgroepen werken de acties en interventies verder uit en zoeken daarbij zoveel mogelijk aansluiting bij bestaande structuren en initiatieven, inclusief de zorg-, welzijns- en vrijwilligersinfrastructuur
 1. Werkgroep ouderen (50+), - Trekker: KBO-PCOB
 2. Werkgroep jeugd/jong volwassenen - Trekker: GGD/Ghor
 3. Werkgroep eerste lijn (incl. zwangerschap), -Trekker KNOV
 4. Werkgroep 2e lijn, - Trekker: Verslavingskunde Nederland
 5. Werkgroep werknemers/bedrijven – Trekker: NVAB
- De werkgroepen lopen verschillende fasen door, dit is in onderliggende stukken nader uitgewerkt.
- Naast de acties vanuit de werkgroepen worden er vanuit het platform de volgende acties ondernomen:
 - o Verbeteren van keten matched care (online) interventies; o.a. diverse preventie (online) interventies en voorlichtingsmaterialen, overgang van online naar offline behandelen.
 - o Ontwikkeling en implementatie zorgpaden; aanpassen bestaande zorgpaden a.d.h.v. zorgstandaard alcohol, nieuwe beroepsgroepen en vrijwilligers en andere ontwikkelingen. Dit zal in de werkgroepen gebeuren.
 - o Hulp van dichtbij; opzetten en uitvoeren trainingsprogramma voor vrijwilligers.
 - o Aanbod voor naasten; Er wordt een evidence based interventie voor naasten geschikt gemaakt en landelijke geïmplementeerd door regionale verslavingszorginstellingen op te leiden om deze interventie aan te kunnen bieden. Nauwe samenwerking met ervaringsdeskundigheid in deze is van essentieel belang.
 - o Aanbod zwangeren:
 - Een publiekscampagne gericht op zwangere vrouwen, mensen die zwanger willen worden en vrouwen die borstvoeding geven
 - Update en verdere implementatie van de online interventie '9 maanden niet'.
 - E-learning 'Alcoholgebruik' bespreekbaar maken bij zwangere vrouwen
 - Een training 'Motivational interviewing', gericht op alcoholgebruik bij zwangere vrouwen en vrouwen in het kraambed.

Met opmerkingen [11]: Wie gaat deze acties uitvoeren, welke termijn hebben we hierbij voor ogen?
De meest passende partij(en) binnen het platform voeren de interventies uit. Dat kunnen dus voor alle acties verschillende partijen zijn. Gekeken wordt welke partij meeste ervaring etc heeft. Er kan gewerkt worden met calls. De coördinator van het platform zal dit aansturen.

Met opmerkingen [12]: Deze tekst is later toegevoegd, wat vindt groep hiervan? Opmerking over kosten??

Met opmerkingen [13]: Hoe gaat dit er grofweg uit zien? VWS is immers terughoudend met te veel verschillende campagnes

Met opmerkingen [EP14] 13]: Optie: NIX en zwanger of NIX zwanger? Als NIX meer en meer alcohol gaat zijn, staat die optie open.

Met opmerkingen [15]: Wat wordt de actie, moet dit nog worden ontwikkeld? Dan schrijven we op: ontwikkeling van E-learning en ontwikkeling van training.

Met opmerkingen [EP16] 15]: Ter inspiratie: een slijterij die een zwangerschapsdoos verkoopt:
<http://www.devuurtoren.nl/zwangere-dooos.html>

E. Een gezonde sportomgevingOverwegingen:

- De manier waarop tegen de combinatie alcoholgebruik en sport wordt aangekeken verandert. De koppeling tussen sporten en alcoholgebruik dient minder hecht te worden.
- Overmatig/zwaar alcoholgebruik en sport gaan niet samen. Daar waar dit wel het geval is, moet dit veranderen.
- Sportverenigingen zijn soms te afhankelijk van baromzet of alcohol sponsoring. Dit moet anders, waarbij een solide verdienmodel voor sportverenigingen randvoorwaardelijk is.
- Goed alcohol-beleid in de sportkantine dient integraal te worden aangepakt en gaat dus hand in hand met rookvrij en een gezond aanbod van eten en drinken.

Ambities 2040:

- 80%⁷ van de sportverenigingen zijn getransformeerd naar modelkantines. Deze hebben o.a. de 'gouden sportkantine status'.
 - o Deze kantines hebben een verantwoord alcoholbeleid. Dit houdt ter illustratie in dat de leeftijdsgrens voor verstrekking nageleefd, happy hours en 'meters bier' zijn verdwenen, kantines met een frisse en gezonde uitstraling, geen alcohol wordt geschonken bij jeugdwedstrijden en het alcoholvrije alternatief wordt gestimuleerd.

Met opmerkingen [17]: Wat betekent dit precies op het alcoholthema? Secretariaat heeft het nu zelf wat ingevuld.

Ambities 2025:

- 50% van de sportverenigingen zijn getransformeerd naar modelkantines van een gezonde sportomgeving en krijgen hierbij ondersteuning. Deze sportverenigingen hebben een verantwoord alcoholbeleid.
- Is de naleving van het verbod op schenken aan jongeren sterk verbeterd en loopt het in de pas met de afspraken zoals opgesteld bij het hoofdstuk over naleving.
- Er wordt door alle verenigingen met een bar actief gebruik gemaakt van een e-learning voor barvrijwilligers bij sportverenigingen ter bevordering van de deskundigheid (meer over de ontwikkeling van deze e-learning bij hoofdstuk over naleving)

Met opmerkingen [18]: Secretariaat is zo vrij geweest de ambitie hier te verhogen van 35% naar 50%. Vergt vooral dus meer ondersteuning.

Maatregelen:

- Er wordt een landelijke richtlijn/advies ontwikkelt voor de gezonde modelvereniging waarin beleid op gezonde voeding, roken en problematisch alcoholgebruik tot uiting komt. Ten behoeve van een verantwoord alcoholbeleid wordt:
 - o Analyse gemaakt van huidige situatie, reeds gedane onderzoeken, invloed van sportomgeving op normalisering van alcoholgebruik, inzet 0.0 in sportomgeving.
 - o Een beleid met goede voorbeelden ontwikkeld. Accent wordt daarbij niet teveel gelegd op wat verboden is, maar meer op stimuleren van de 'gezonde sportomgeving'.
 - o Clubs worden ondersteund en begeleid bij het opzetten en invoeren van beleid, TeamFit zou hier i.s.m. Stichting Jeugd en Alcohol en het Trimbos Instituut een rol kunnen vervullen.
- Er wordt een e-learning voor barvrijwilligers ontwikkeld (financiering VWS, i.s.m. betrokken partijen).
- Gemeenten gaan op verzoek van de sportsector de naleving van de leeftijdsgrens van sportvereniging nadrukkelijker handhaven.
- Er zal bekeken worden hoe de band tussen sport en alcohol minder hecht worden gemaakt. Dat wilt niet zeggen dat de band moet worden doorgesneden, maar er zal kritisch gekeken worden naar de mate van alcoholmarketing bij sport en de kansen/zorgen van opmars 0.0%. Meer hierover bij het hoofdstuk over marketing.

⁷ 80% van de 23.000 clubs met een eigen kantine, dat zijn dus 18.400 clubs

F. Naleving en handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar

Overwegingen:

- Jongeren onder de 18 krijgen hun alcohol in meerderheid via sociale bronnen zoals vrienden en ouders.⁸ Dat neemt niet weg dat de verkrijgbaarheid via commerciële bronnen voor jongeren onder de 18 niet nog beter kan en moet. De naleving van de wettelijk vastgestelde leeftijdsgrens door verstrekkers is een belangrijk onderdeel van verantwoorde verstrekking.
- Hoewel er de afgelopen jaren sprake is van een stijging van het nalevingniveau over de hele linie, constateren we dat het bij een aantal sectoren lastig is om de naleving op een fors hoger niveau te krijgen.
- De kenmerken van de verkoopkanalen verschillen sterk en hebben invloed op de manier waarop er gestuurd kan worden op verbetering van de naleving.
 - o Ketenbedrijven kunnen via personeelsbeleid en concernbeleid direct sturen op de naleving.
 - o Voor de sportbonden met afzonderlijke verenigingen en veel vrijwilligers achter de bar en brancheorganisaties met een achterban die voornamelijk bestaat uit mkb-bedrijven (zoals Koninklijke Horeca Nederland en de Slijtersunie) zijn de sturingsmogelijkheden minder en blijkt het veel lastiger om de naleving collectief op een hoger plan te krijgen.
 - o Grotere evenementen vormen een risico omdat er daarbij veel tijdelijk personeel wordt ingezet, er veel wederverstrekking plaatsvindt en de eventuele sancties niet in verhouding staan tot het voordeel van niet-naleven.
- Naleving door verstrekkers wordt sterk bevorderd door handhaving door gemeenten. Hierbij is het van belang dat gemeenten sanctionerend optreden conform het lokale handhavingsbeleid.

Ambities:

- De ambitie is 100% naleving van de leeftijdsgrens bij verstrekking van alcohol in 2030. Dit geldt voor alle verstrekkers van alcohol, zowel voor thuisconsumptie als voor consumptie ter plaatse, zowel offline als online.
- Verstrekkers streven naar een lineair stijgende naleving, met als startpunt het nalevingsniveau in 2016 en als eindpunt de ambitie in 2030. De streefwaardes zien er als volgt uit: (schema naleving volgt nog)
- In 2020 en 2024 wordt in kaart gebracht of verstrekkers op koers liggen om het ambitieniveau te halen en waar behoefte is aan extra inspanningen, controles of bijsturing.

Maatregelen:

- Ontwikkelen van E-learnings voor iedereen die alcohol verstrekt, zo wordt verantwoorde verstrekking bevorderd.
 - o CBL heeft al een E-learning. De ervaring van CBL wordt gedeeld.
 - o De Slijtersunie-leden van VDN en LKVV hebben ook een E-learning, maar deze zullen worden geactualiseerd of vernieuwd.
 - o Branches nemen zelf initiatief voor een nieuwe E-learning, maar leggen de E-learning voor aan Trimbos voor een kwaliteitseis.

Met opmerkingen [EP19]: Er zijn 'nieuwe categorieën' die geen meting 2016 hadden (food klein, online slijters, borrelshops in supermarkt, online maaltijdverstrekkers, ...). We kunnen heel lang praten over referentiejaar etc. Doel is echter 100% in 2030. Dat zal vanuit ketenslijters en supermarkten wellicht minder lineair zijn dan elders. Laaghangend fruit is bij ons al van de boom. En daarmee zeg ik niet dat het bij de rest laaghangend is ☺ Zet 2020 voor VDN als collectief op 80% en 2024 op 85%, dan komen we er wel, als rest een spurt maakt en collectief we in 2024 allemaal boven 60% zitten. Met de aantekening dat de handschoen dan toch echt bij ouders en vrienden ligt! Verkoop draagt dan bij aan zetten maatschappelijk norm, maar het is juist die sociale norm die verandering behoeft.

Met opmerkingen [20]: 2020 en 2024 opgenomen omdat in deze jaren de landelijke monitoring plaatsvindt

⁸ 79% van minderjarigen die werden opgenomen in ziekenhuizen, gaven aan alcohol te hebben gekregen van ouders of meerderjarige vrienden (Factsheet Alcoholintoxicaties 2007 tot en met 2016, Reinier de Graaf, NSCK Universiteit Twente). Uit koop/slaag-indexcijfer van Intraval (Kopen en verkrijgen van alcohol door jongeren) blijkt dat 83% van succesvolle verkrijgen terug te leiden is naar ouders/meerderjarigen

- o VWS coördineert de ontwikkeling van verschillende E-learnings, in nauwe betrokkenheid met de betreffende verstrekkers, om ervoor te zorgen dat de E-learning kosten en kwalitatief effectief is.
- o Campagne om het materiaal actief te verspreiden en deelname te organiseren bij de verstrekkers. Wie: KHN, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV → VNO/MKB: evenementenbedrijven ivm horeca etc., food klein, ... etc.?
- o De medewerkers en vrijwilligers die niet beschikken over een diploma Sociale Hygiëne volgen deze training. In 2020 hebben de volgende aantallen verstrekkers de training gevolgd: KHN: deelnemers, CBL: 150.000 deelnemers, VDN: ...! deelnemers, Slijtersunie: deelnemers, NOC-NSF: deelnemers, LKVV: Deelnemers
Kosten: KHN, CBL, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV
- Verbeteren handhaving door gemeenten:
 - o Ontwikkeling Handhavingprotocol voor gemeenten met handvatten voor:
 - Risicogerichte handhaving
 - Effectieve inzet van testkopers, inclusief een protocol hoe 17 jarige testkopers kunnen worden ingezet
 - Handhaving bij doorschenken
 - Specifieke aanpak binnen uitgaansgebieden en evenementen (zowel politie als GGD/GHOR zijn hier bij betrokken)
 - de geborgde procedures voor het sanctioneren
 - o 10 gemeenten gaan concreet risicogericht de handhaving inrichten en extra handhavingsinspanningen leveren aan de hand van het handhavingprotocol. De ervaringen worden gedeeld met andere gemeenten.
Wie: VNG, NVDI, VWS
 - o Gemeenten verstrekken jaarlijks de handhavingcijfers, zodat VWS de handhaving landelijk in kaart kan brengen.
- Verbetering naleving door verstrekkers
 - o De aanpak die in gemeente Utrecht is gehanteerd in samenwerking tussen gemeente en horecabedrijven waarbij de naleving van de leeftijdsgrens wordt verbeterd, wordt breder toegepast. In 10 gemeenten wordt een dergelijke aanpak uitgerold. Een dergelijke aanpak pleit gemeenten overigens niet vrij van de handhavende taak.
Wie: KHN, VNG.
 - o Sportverenigingen worden ondersteund, zie meer hierover in het hoofdstuk 'gezonde sportomgeving.
 - o Supermarkten zetten zich in voor een systematische planmatige en consequente aanpak. Er komt een pilot voor de ontwikkeling van een periodiek systeemcontrole. Onderdeel zijn periodieke controles met testkopers in collectief verband. Het is noodzakelijk een kwaliteitskader op te stellen om de controles te ontsluiten voor de toezichthouder ten behoeve van risicogericht toezicht op collectieve samenwerkingsverbanden. CBL en VDN hebben hier reeds ervaring mee.
Wie: CBL, VWS, VDN
 - o Trimbos onderzoekt het verschil in betere naleving tussen:
 1. de 10 gemeenten die meedoen aan de actie voor betere handhaving
 2. de 10 gemeenten die meedoen aan de actie verbetering naleving door verstrekkers
 3. en 10 gemeenten die niet aan bovenstaande twee acties meedoen
- Communicatie ter bevordering naleving:
 - o NIX 18: De alcoholindustrie sluit zich aan bij de NIX18 campagne. Met de alcoholindustrie kan de NIX18 boodschap op veel meer uitingen worden

Met opmerkingen [EP21]: Staat uit. Overgrote meerderheid van medewerkers en ondernemers beschikt over diploma sociale hygiëne.

Met opmerkingen [22]: VNG akkoord?

Met opmerkingen [23]: VNG akkoord?

meegenomen. NIX18 zal worden voortgezet, met een aangepaste strategie. De beleidsdoelen voor alcohol en roken verschillen namelijk van elkaar. We willen voorkomen dat jongeren ooit gaan roken, terwijl we voor alcohol inzetten op het voorkomen dat jongeren onder de 18 drinken. Daarom wordt nu binnen de campagne ook een onderscheid aangebracht tussen deze twee thema's. In de NIX 18 campagne is de expliciete koppeling tussen roken en alcohol (als ondertitel van de campagne) daarmee losgelaten.

Wie: VWS, NOC-NSF, KHN, CBL, VDN, GGD/GHOR (de huidige partners van NIX 18) en vanaf nu ook de alcoholindustrie.
Kosten: voor huidige campagne is reeds financiering

- o NIXzonderID: Campagne om tonen ID te bevorderen in de NIX 18 campagne.
Wie: VWS, KHN, CBL, NOC-NSF, (huidige partners), Nederlandse Brouwers, VDN, SlijterijenSlijtersunie, LKVV
- o Monitoringsprogramma naleving. Landelijke monitoring 1 keer per 2 jaar, te starten in 2018, wordt aantal jaren voortgezet
Wie: VWS, Kosten: VWS

- c. Aanpassen van de DHW:
Wie: VWS

Bekeken wordt of de wetgeving aangepast moet worden om zodoende de naleving te verbeteren. Zo zal bijvoorbeeld gekeken worden naar strafbaarstelling van wederverstrekking zoals dat voorkomt in horeca en op festivals.

Ten aanzien van internetverkoop wordt nader bekeken of wettelijk nadere eisen te stellen zijn aan de verkoop van alcohol. Supermarkten en slijters sluiten hun systemen met techniek aan de deur en interne procedures om dat te valideren. Boodschap is: verkoop van alcohol komt met verantwoordelijkheden. Die leef je na, of je verkoopt het niet.

Daarnaast wordt er een kan-bepaling in de DHW opgenomen die het mogelijk maakt om eisen te stellen aan de verstrekkers van alcohol in de vorm van een geborgde werkwijze om de naleving van de leeftijdsgrens te controleren.

Met opmerkingen [EP24]: VDN leden hebben twee jaar geleden gekozen om de NIX18 slijtersvariant (<25 toon ID, <18 geen alcohol) consequent in winkels, online en magazines door te voeren.

Met opmerkingen [25]: CBL is van mening dat het preventieakkoord geen voorstel voor wettelijke maatregelen mag bevatten. Dit wordt besproken aan de preventietafel van 15 augustus.

G. Tegengaan dronkenschap bij verstrekking ter plaatse

Overwegingen:

- In het kader van verantwoorde verstrekking van alcohol stellen verstrekkers en gemeenten gezamenlijk vast dat er meer aandacht dient te worden besteed aan het tegengaan van dronkenschap rond de verstrekking van alcohol ter plaatse.
- Nadruk ligt nu veelal op de naleving van de leeftijdsgrens, terwijl de verstrekkers van alcohol ook geen toegang mogen verlenen aan personen in kennelijke staat (art. 20 lid 5 DHW) en geen alcohol mogen verstrekken aan iemand die in staat van dronkenschap verkeert (art. 252 Wetboek van strafrecht).

Ambities/maatregelen:

1. Naleving van deze wetsartikelen nadrukkelijk onderdeel te maken van de te ontwikkelen e-learning voor verstrekkers ter plaatse (zie naleving).
2. Handhaving van deze wetsartikelen nadrukkelijk op te nemen in een handreiking/protocol voor gemeenten over de handhaving van de DHW. Daarin zal ook aandacht zijn over hoe deze overtredingen in kaart kunnen worden gebracht. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van opgedane kennis door Trimbos en bureau Objectief.

H. Bewustwordingscampagne

Met opmerkingen [26]: Dit hoofdstuk laat nog veel open en roept vast vragen op. Denkt u vooral mee.

Dit hoofdstukje is nog pril en dient nog verder uitgewerkt en afgestemd te worden. Onder andere met Algemene Zaken.

Overwegingen:

- Er bestaat reeds de landelijke NIX18 campagne en de lokaal onstane 'IkPas campagne'
- Op zichzelf staande campagnes leiden beperkt tot gedragsverandering maar dragen bij aan het vergroten van draagvlak voor maatregelen en het kennisniveau
- Uit onderzoek uit 2016 blijkt dat vooral leverschade en hersenschade bekend (door 47% en 21% van de ondervraagden) zijn als gezondheidsklachten van alcoholgebruik, risico's op verschillende vormen van kanker (genoemd door 4%) zijn veelal onbekend. Ambitie is dit op 75% te krijgen.
- De Gezondheidsraad adviseert, om chronische ziekten te voorkomen, geen alcohol te drinken of in ieder geval niet meer dan één glas per dag. Het percentage van de inwoners van Nederland dat deze kent gaat omhoog.

Maatregelen:

- Inzet op NIX18 en IkPas zal vanuit VWS worden voorgezet. Zij dragen bij aan normverandering en bewustwording van problematisch drinkgedrag.
- Er vindt intensivering plaats op het verhogen van het kennisniveau over de schadelijkheid van alcohol. Wat voor type communicatie/campagne hiervoor nodig is wordt nog bezien.
- Binnen NIX18 naast boodschap gericht op koper (NIX18) en tonen ID door koper (NIXzonderID) een derde boodschap wordt gekoppeld, gericht op omgeving van 18-minners: NIXdoorgeven. Gezondheidsrisico's en andere zaken laten zien die gevolg zijn van doorgeven. Je wilt alcohol niet doorgeven. Niet in een kroeg en ook niet thuis. Bij jou kan het stoppen. Stop met doorgeven o.i.d.

1. Prijsmaatregelen

Over prijsmaatregelen is niet inhoudelijk gesproken of onderhandeld aan de onderhandelingstafel over problematisch alcoholgebruik. Zodoende werden partijen niet in mededingingsrechtelijke verlegenheid gebracht. VWS hecht echter wel belang aan de invoering van prijsmaatregelen, ter ondersteuning van het akkoord. Daarom zal:

- de regering een wetgevingstraject instellen om accijnzen op alcohol te indexeren;
- de regering in het aankomende wijzigingstraject van de Drank- en Horecawet voorstellen om de huidige lokale optionele bepaling tot verbod op prijsacties (artikel 25D) aan te scherpen en te vervangen voor een generieke landelijke bepaling;
- minimum unit pricing, zoals dat nu in Schotland toegepast wordt, nader worden geanalyseerd. VWS zal onderzoek instellen naar de effectiviteit van een dergelijke maatregel in Nederland.

Met opmerkingen [27]: Als beloofd, voor het eerst opgenomen, even goed samen naar kijken. Nadrukkelijk niet over onderhandeld.

Met opmerkingen [EP28]: zoals je het hier opschrijft, betekent dat dat VDN akkoord zou gaan met blinde indexatie van accijnzen. Slijterijen zijn zeer gevoelig voor accijnsverhogingen die niet gelijke tred houden met – voornamelijk – Duitsland en België. Ook wordt steeds meer rechtstreeks online gekocht in NL en vanuit buitenland online (Duitsland en België). Daar is in de recente geschiedenis geen oog of oor voor geweest vanuit rijksoverheid, waardoor slijters tot wel -15-25% omzetverlies voor de kiezen krijgen totdat (en dat kan jaren duren) buitenland ook weer eens wat doet. Dan komt het langzaam weer iets terug.

Verder zou meedoen aan preventieakkoord ook aan zijde van retail voordeel moeten hebben. Zoals het niet – of juist zeer gematigd – doorvoeren van dit soort zaken. Als preventieakkoord win-win zou moeten zijn, waarin zit dan de 'win'?

Wellicht 15 aug bespreken of ter nuancering van deze indexatie niet ook een Duits/Belgisch alcoholmandje zou kunnen worden gemaakt, waarmee we gelijke tred houden? Dan hebben we oog voor toegroeien naar Europese markt en voor slijters in grensregio's, waar ondernemen al uitdaging genoeg is met vaak krimpende bevolking.

Van: Eus Peters
Aan: @sintersunie.nl; @noaberkracht.nl; @knvb.nl; "Wim van Dalen"; Assessor@kvv.nl; "Peter de Wolf"; "Cees-Jan Adema"; @oudersonderwijs.nl; @knov.nl; @mboraad.nl; @vo-raad.nl; @depootvankleef.nl; @jellinek.nl; @knov.nl; @kbo-pcob.nl; @uvt.nl; @trmbos.nl; @vng.nl; @khn.nl; @vnoncw-mkb.nl; @ggdnog.nl; @depootvankleef.nl; Rene Roorda; "Kianne van den Berg"; @ggdghor.nl; @ede.nl; @vo-raad.nl; @mboraad.nl; Marc Jansen
Cc:
Onderwerp: RE: 6e bijeenkomst preventieakkoord problematisch alcoholgebruik
Datum: dinsdag 14 augustus 2018 12:37:07
Bijlagen: Concept PAPA 180810 - suggesties VDN.docx

VDN is er morgen niet bij. Heb document wel doorgenomen en geef bij dezen schriftelijk input namens VDN slijters. Goede bijeenkomst toegewenst morgen.

Met vriendelijke groet,

[Vereniging Drankenhandel Nederland](#)

Eus Peters

Secretaris

T: +31 70 [redacted]

M: +31 6 [redacted]

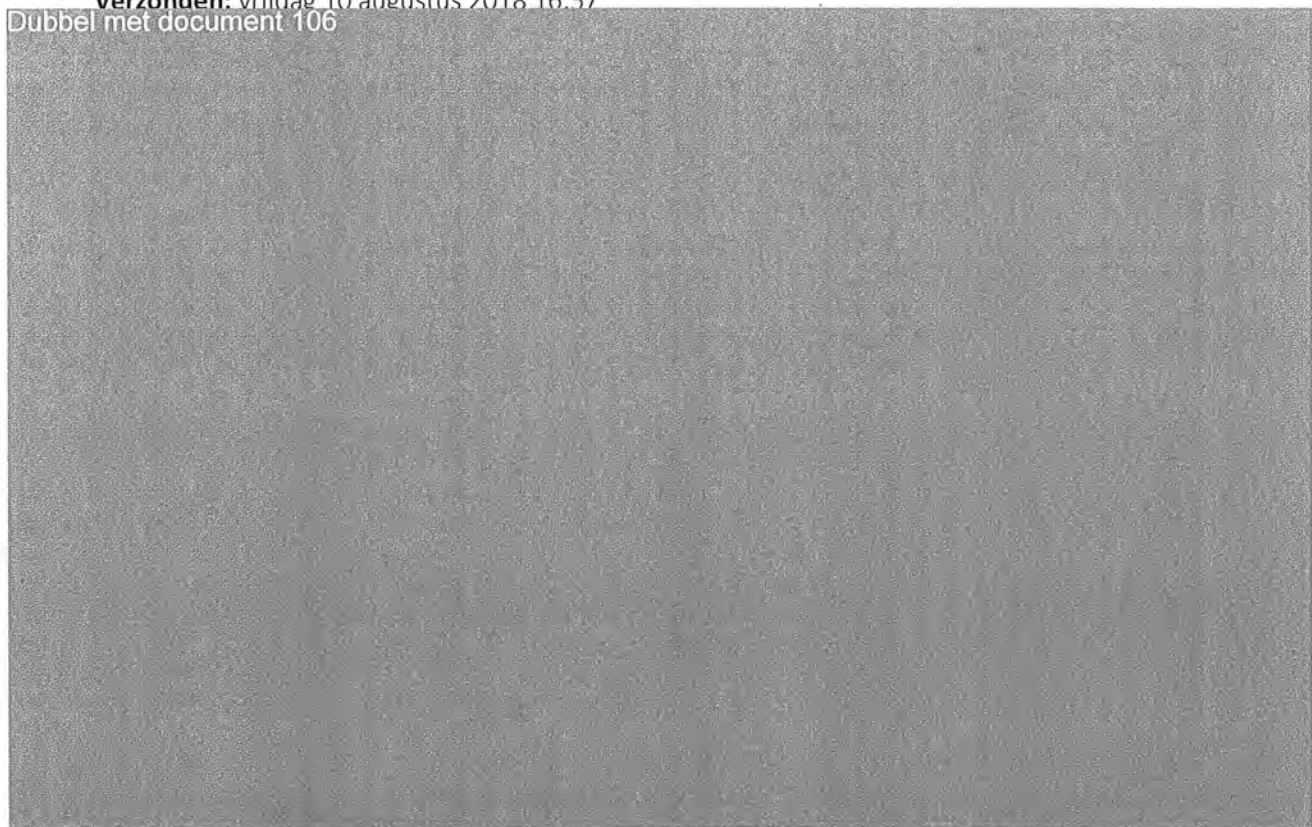
E: [redacted]@rndweb.nl

Overgoo 13 • 2266 JZ • LEIDSCHENDAM
Postbus 182 • 2260 AD • LEIDSCHENDAM

Van: [redacted] <[redacted]@minvws.nl>

Verzonden: vrijdag 10 augustus 2018 16:57

Dubbel met document 106

3. Problematisch Alcoholgebruik - conceptversie 24-08-2018

Inleiding

Met de toename van welvaart na de Tweede Wereldoorlog is het alcoholgebruik sterk toegenomen, maar de totale hoeveelheid alcohol die jaarlijks per hoofd van de bevolking is geconsumeerd¹ sinds de eeuwwisseling, is langzaam maar zeker afgenomen. Het laatste jaar is er sprake van een stabilisering.

De laatste jaren hebben we een positieve verandering in het drinkgedrag van jongeren gezien. De startleeftijd van alcoholgebruik ging omhoog van het 12e levensjaar in 2003 naar 13,2 jaar in 2015. In 2011 had 66% van de 12-tot en met 16-jarige scholieren ooit alcohol gedronken; in 2015 was dit gedaald naar 45%: minder jongeren drinken en ze zijn minder vaak dronken. Maar er is nog steeds een grote groep jongeren die voor hun 18^e begint met drinken.

De cijfers laten ook zien dat wanneer jongeren eenmaal gaan drinken, ze onverminderd vaak grote hoeveelheden alcohol nuttigen. Onder de scholieren die de afgelopen maand alcohol hebben gedronken, komt bingedrinken veel voor (72% van de jongens en 67% van de meisjes in 2015).

Bij 55+'ers valt op dat in de periode 1992-2012 het overmatig alcoholgebruik onder 55-65-jarigen eerst sterk toe- en daarna weer iets afnam. Over het algemeen gaan 55-plussers met het ouder worden minder drinken, maar het tegenovergestelde gebeurt bij 55-plussers die al overmatig drinken. Zij gaan met het ouder worden juist meer drinken.

Weinig vrouwen drinken alcohol vanaf het moment dat ze weten dat ze zwanger zijn. Opvallend is dat de hoogopgeleide vrouwen vaker alcohol drinken tijdens de zwangerschap dan lager opgeleide vrouwen. Een veel groter deel drinkt in de vier weken voorafgaand aan de zwangerschap. De Gezondheidsraad adviseert vrouwen die zwanger willen worden, zwanger zijn of borstvoeding geven, om geen alcohol te gebruiken. Alsook vaders in spe om vier weken voor conceptie geen alcohol te drinken.

(Problematisch) gebruik van alcohol hangt samen met meer dan tweehonderd ziektebeelden. Onderzoeken laten zien dat voor sommige van deze ziektebeelden geen veilige ondergrens voor alcoholconsumptie bestaat; een voorbeeld daarvan is borstkanker. Op basis daarvan adviseert de Gezondheidsraad sinds 2016 om, ter

Problematisch alcoholgebruik is:

- o al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar;
- o al het alcoholgebruik door zwangere vrouwen en het gebruik daar (i.i.g. 4 weken) aan voorafgaand. Gebruik van alcohol heeft ook invloed op de vruchtbaarheid van de man;
- o overmatig drinken (d.w.z. meer dan 14 glazen per week voor vrouwen en meer dan 21 glazen voor mannen). 9,2% van de Nederlanders van 18 jaar e.o. drinkt overmatig. Overmatig alcoholgebruik komt met name onder jongvolwassenen en ouderen voor;
- o zwaar drinken (d.w.z. minstens één keer per week 4 glazen op een gelegenheid voor vrouwen en 6 glazen voor mannen). 8,5% van de Nederlanders van 18 jaar e.o. drinkt zwaar. Zwaar alcoholgebruik komt met name onder jongvolwassenen voor;
- o bingedrinken (d.w.z. minstens 5 glazen bij één gelegenheid minstens 1 keer per maand). Dit drinkpatroon komt veel bij jongeren en jongvolwassenen voor. Bingen ze wekelijks of vaker, dan is er sprake van zwaar drinken;
- o een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.

¹ Gemeten aan de hand van de verkoopcijfers, die een indicatie hiervan geven.

voorkoming van chronische ziekten, helemaal niet, of in elk geval niet meer dan één glas per dag te drinken.

Problematische alcoholgebruik leidt tot maatschappelijke kosten; het kan immers leiden tot vroegtijdig overlijden, verkeersongevallen, zorgkosten, productiviteitsverlies en kosten voor politie en justitie. De schade van alcohol komt daarmee niet alleen voor rekening van het individu dat alcohol drinkt, maar ook voor die van de rest van de samenleving.

Dit akkoord richt zich op het voorkomen van gezondheidsschade bij het individu, maar hoopt daarbij ook een positieve doorwerking te hebben op het terugdringen van bovenstaande maatschappelijke schade. In de uitvoering van dit preventieakkoord zal dan ook oog zijn voor de kansen op synergie met de uitvoering van het Strategisch Plan Veiligheidsbeleid van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, waarin het voorkomen van verkeersslachtoffers als gevolg van alcoholgebruik een specifiek thema is.

Onze inzet

We zijn nog niet tevreden met de huidige stand van zaken. Problematisch alcoholgebruik in Nederland moet verder afnemen. Problematisch alcoholgebruik ontwikkelt zich en gaat verschillende fasen door. Het hangt nauw samen met de drinkcultuur, sociale norm en de persoonlijke situatie (zoals eenzaamheid, verlies van een dierbare en verlies van betaald werk).

De maatregelen om problematisch alcoholgebruik aan te pakken moeten 'evidence based' zijn en dus uiteindelijk aanwijsbare positieve gezondheidseffecten hebben. Daarbij zal de brede acceptatie van (overmatig) alcoholgebruik, het kennisniveau en de heersende sociale norm moeten worden beïnvloed om een afname van problematisch alcoholgebruik te bereiken. Er moet een trend komen waarbij de keuze om alcohol te drinken een bewuste keuze is en waarbij mensen weten wat de gezondheidseffecten zijn.

Ambities en doelstellingen 2040

1. Minder alcoholgebruik tijdens de zwangerschap

- Het aantal zwangere vrouwen dat alcohol drinkt is gedaald van 8,9% naar maximaal 4% (deze groep omvat ook vrouwen in het stadium dat ze nog niet weten dat ze zwanger zijn).
- Het aantal moeders dat heeft gedronken terwijl zij wisten dat ze zwanger waren, neemt af van 4,6% naar 2,0%.

2. Minder alcoholgebruik onder de 18

- Het aantal scholieren (12-16 jaar) dat ooit alcohol heeft gedronken daalt van 45%² naar 25%.
- Deel van de scholieren³ dat de afgelopen maand heeft gebinged gaat omlaag van 17,8% naar 10% procent.

3. Minder overmatig en zwaar alcoholgebruik

² Najaar 2018 volgen nieuwe HBSC cijfers.

³ Gemeten onder zowel drinkende als niet-drinkende scholieren van 12-16 jaar.

Met opmerkingen [1]: Bij akkoord roken is deze ambitie voor 2040 op 0% gezet. Voorstel van secretariaat om hierbij dezelfde lijn te trekken.

- Het percentage Nederlanders van 18 jaar en ouder dat overmatig drinkt daalt van 9,2% naar 5% met vooral aandacht voor het aandeel overmatig drinkers van 50 jaar en ouder.
- Het totaal aantal Nederlanders van 18 jaar en ouder dat zwaar drinkt daalt van 8,5% naar 5%, met vooral aandacht voor het aandeel zware drinkers onder jongvolwassenen (18-30 jaar).

4. De bewustwording van het drinkgedrag en de effecten op de gezondheid daarvan neemt toe

- Uit onderzoek uit 2016 blijkt dat vooral leverschade en hersenschade genoemd worden (door 47% en 21% van de ondervraagden) als gezondheidsklachten van alcoholgebruik, risico's op verschillende vormen van kanker (genoemd door 4%) zijn veelal onbekend. Ambitie is dat 80% van de Nederlanders van 12 jaar e.o. deze gezondheidsklachten kent.
- De Gezondheidsraad adviseert om geen alcohol te drinken of in ieder geval niet meer dan één glas per dag.⁴ Bij één glas per dag zijn er zowel gunstige als ongunstige verbanden met ziekte. Meer dan één glas per dag levert geen verdere gezondheidswinst op, terwijl de ongunstige verbanden sterker worden. Het percentage van de inwoners van Nederland dat dit advies kent, gaat omhoog.
- Verhoging van bewustzijn bij mannen over de impact van hun drinkgedrag op hun vruchtbaarheid.

⁴ De Gezondheidsraad adviseert mensen die alcohol drinken om hun gebruik te beperken tot één glas per dag. Tegelijk wil de raad mensen die geen alcohol drinken niet aansporen om alcohol te gebruiken. Voor bepaalde groepen is het belangrijk om helemaal geen alcohol te gebruiken, zoals jongeren, vrouwen die borstvoeding geven, die zwanger zijn of dat willen worden, mensen die medicijnen gebruiken die niet samengaan met alcoholgebruik en mensen met verslavingsproblemen.

A. Alcohol en de school- en studie-omgeving

We weten het volgende over wat werkt bij voorlichting in de schoolomgeving:

- Uit onderzoek blijkt dat voorlichting over alcohol aan leerlingen in het basisonderwijs geen effecten heeft. Voorlichting aan ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd over alcoholgebruik is wel belangrijk.
- Ook in het voortgezet onderwijs hebben ouders een cruciale rol bij alcoholgebruik van hun kinderen. Om een duidelijke norm te kunnen stellen voor hun kind is informatie en voorlichting nodig. Ervaring leert dat ouders ook met elkaar in gesprek willen over hun ervaringen met en het gesprek over het alcoholgebruik van hun kind(eren). De school is daarvoor een geschikte ontmoetingsplek. In die zin raakt de opvoeding thuis aan de activiteiten rondom voorlichting op school.
- Overigens hebben ouders ook in de late adolescentie en jongvolwassenheid nog invloed op het drinkgedrag van hun kinderen. Ouders hebben door hun voorbeeldgedrag invloed op hoe jongeren denken over alcoholgebruik en welke effecten zij verwachten van het gebruik.
- Universele preventie gericht op middelengebruik in de leeftijdsfase van het voortgezet onderwijs werkt alleen als tegelijkertijd de omgeving van de jongere duidelijk maakt dat drinken, roken en drugs gebruiken niet normaal is. Het gaat hierbij om duidelijke regels stellen door ouders en beleidsregels op school en op de sportvereniging, die roken en drinken ontmoedigen. Het onderwijs aan leerlingen onder de 18 jaar dient geheel alcoholvrij te zijn.

Voor alle leeftijdsgroepen (van leerling tot student) en bij alle onderwijstypen (van basisonderwijs tot universitair) is nog winst te behalen. De verwachting is echter dat de meeste gezondheidswinst te halen is bij de doelgroep studenten (HBO en WO), aangezien hier in verhouding tot de andere onderwijstypen nog weinig preventieve maatregelen worden toegepast. Alcoholgebruik moet in de toekomst een minder vanzelfsprekend onderdeel van het studentenleven worden. Bovendien zijn instellingen voor hoger onderwijs een belangrijke 'vindplaats' voor jongeren en jongvolwassenen en deze lijken zich goed te lenen voor preventieactiviteiten.

Het IJslandse preventiemodel middelengebruik waarbij het o.a. draait om het bieden van alternatieven zodat jongeren gezonde keuzes kunnen maken en het regelmatig monitoren van preventieve en risico vergrotende factoren, heeft daar voor goede resultaten gezorgd en verdiend aandacht. We kijken wat de werkzame elementen voor de Nederlandse situatie zijn en hoe deze kunnen worden geïmplementeerd.

Aanbod en vraag op het gebied van gezondheid en gezonde leefstijl op school zijn gebundeld in de Gezonde School-aanpak. Interventies die in deze aanpak worden aangeboden zijn/worden beschreven in de interventiedatabase van Centrum Gezond Leven.

Doelstellingen

- In 2025 wordt 50% van alle scholen een Gezonde School. Het betreft hier zowel PO-, VO- als MBO-scholen. Op deze scholen is een Gezonde School-coördinator actief. Het ondersteuningsaanbod gericht op middelengebruik wordt hierdoor groter.

- In 2020 is 25% van het onderwijs aan de slag met deze aanpak.
- Het aantal studerende jongvolwassenen dat overmatig en/of problematisch drinkt neemt tussen 2018 en 2040 50% af. Deze doelstelling wordt in de hieronder genoemde studentenmonitor gemonitord.
- In alle steden met hoger onderwijs zijn in 2020 integrale plannen 'Studie & Alcoholpreventie' ontwikkeld en in uitvoering. Deze plannen hebben tot doel risicovol en problematisch alcoholgebruik onder studenten stevig terug te dringen.

Doelstellingen Basisonderwijs & Speciaal Basisonderwijs:

- Basisscholen gebruiken vanaf 2020 voor alcoholpreventie alleen bewezen effectieve preventieve interventies.

Doelstellingen Voortgezet onderwijs & Speciaal voortgezet onderwijs:

- Er is in 2020 een evidence based aanbod van selectieve en geïndiceerde alcoholpreventie beschikbaar voor het voortgezet onderwijs.
- Voor het Praktijkonderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs is er in 2020 een op maat gemaakt en integraal aanbod alcoholpreventie volgens de pijlers beleid, educatie, vroegsignalering/zorg en de omgeving (waaronder ouders). Dit aanbod wordt op effectiviteit onderzocht en is in 2040 op 100% van de Praktijkscholen en scholen voor Voortgezet Speciaal Onderwijs ingevoerd.

Doelstellingen Middelbaar Beroepsonderwijs

- Er is in 2020 een evidence based aanbod aan selectieve en geïndiceerde alcoholpreventie voor het MBO beschikbaar.
- Er is in 2020 een integraal aanbod alcoholpreventie voor het MBO volgens de pijlers beleid, educatie, vroegsignalering/zorg en de omgeving (waaronder ouders).

Acties

- Er moeten extra middelen komen voor De Gezonde School, die samen met ondersteuning van de GGD scholen op weg helpt.
- Er wordt gekeken of de Gezonde School-aanpak op het thema alcohol verrijkt kan worden met nieuwe interventies die in de interventiedatabase van Centrum Gezond Leven staan beschreven.
- Onderzocht wordt of de GGD-monitor Jeugd en het digitale dossier JGZ meer benut kunnen worden voor landelijke monitoring.
- De voorlichting in het basisonderwijs wordt nadrukkelijk gericht op ouders, zodat zij goed voorbereid zijn voor het moment dat hun kind in aanraking komt met alcohol, roken en/of drugs (vaak in de overgang van PO naar VO).
- Periodiek wordt de stand van zaken van alcoholgebruik in MBO in kaart gebracht.
- Er is in 2020 een verkenning uitgevoerd naar hoe effectief alcoholbeleid bij het MBO eruit ziet en geïmplementeerd kan worden. Dit gebeurt in samenspraak met maatschappelijke partners.

Met opmerkingen [2]: Tekst is concreter gemaakt door secretariaat

- Er komt een landelijke studentenmonitor hoger onderwijs die de prevalentie van alcohol- en drugsgebruik, settings, motivatie, sociale norm in kaart brengt, en aantal studenten dat in ziekenhuis belandt na overmatig alcoholgebruik.
- In alle steden waarin hoger onderwijs wordt aangeboden, worden integrale, nationaal afgestemde plannen 'Studie & Alcoholpreventie' ontwikkeld. De focus van de plannen ligt op de overgang naar het hoger onderwijs, 1^e en 2^e jaarstudenten en bijzondere momenten, zoals de introductieperiode en de tentamentijd.

Dit wordt uitgevoerd door werkgroepen met daarin onderwijsinstellingen, studenten (i.e. studenten-, studie-, en sportverenigingen en introductiecommissies), de gemeente, de GGD en de preventieafdeling van de regionale verslavingszorginstelling. Deze werkgroep treedt ook in overleg met andere stakeholders (zoals lokale horeca) die bij kunnen dragen aan het terugdringen van overmatig, problematisch en minderjarig alcoholgebruik onder studenten. In dit beleid worden onder andere de volgende punten opgenomen:

- o de beschikbaarheid beperken op de onderwijsinstelling en -setting en verantwoorde verstrekking daarbuiten: schenktijden, prijzen of beperking van het aanbod;
- o impliciete normen, zoals alcohol niet centraal stellen bij promotiefeesten, geen onbemande tafel- of wandtaps, geen verantwoording af hoeven leggen voor niet drinken;
- o punten voor introductiecommissies: o.a. handhaving NIX18, schenktijden, prijs, assortiment, sponsoring;
- o een training voor signalering van riskant middelengebruik voor studieadviseurs en decanen;
- o een training voor barvrijwilligers: dit kan met de te ontwikkelen e-learning (zie thema F) in combinatie met een face-to-face-training;
- o drankspelletjes ontmoedigen;
- o een landelijk plan voor alcoholpreventie tijdens introductieperiode;
- o betere samenwerking tussen betrokken partijen; er moet een vast contactpersoon komen vanuit de lokale verslavingszorginstelling, die contact onderhoudt met studentenverenigingen. Studentenverenigingen hebben een bestuurslid dat de contactpersoon is voor studentenwelzijn;
- o uitbreiding van voorlichtingsmogelijkheden op hogeronderwijsinstellingen.
- Bij de ontwikkeling van de plannen wordt ook gekeken naar welke projecten gericht op studenten de doelstelling kunnen ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is het project 'Verantwoord alcoholgebruik door Delftse studenten', dat is gestart door studenten i.s.m. Universiteit, Gemeente, Stichting Jeugd en alcohol en het Rode kruis.
- Er is in 2020 een verkenning uitgevoerd naar hoe effectief alcoholbeleid bij het Hoger Onderwijs eruit ziet en geïmplementeerd kan worden. Dit gebeurt in samenspraak met maatschappelijke partners.

Met opmerkingen [EP3]: Gezondheid is voor iedereen in NL een even belangrijk recht. VDN leden opereren landelijk en worden gehinderd als overal verschillende maatregelen en standaarden gaan gelden. Wij pleite er voor dat lokale en regionale plannen in afstemming met elkaar tot stand komen en nationaal afgestemde acties en uniforme, proportionele lokale normen bevatten.

Met opmerkingen [4]: Wie neemt hierbij het initiatief?

Met opmerkingen [5]: Tekst is concreter gemaakt door secretariaat

B. Marketing van alcoholhoudende drank

Alcoholreclame en alcoholmarketing (hierna: alcoholmarketing) hebben invloed op het gebruik van alcoholhoudende drank. In welke mate alcoholmarketing bijdraagt aan problematisch alcoholgebruik is onderwerp van nader onderzoek. Daarbij is het belangrijk te weten wat het effect en de impact is van alcoholmarketing op de verschillende leeftijdsgroepen. Hierbij moet zowel gelet worden op de inhoud van de reclameboodschappen (content) als op de frequentie van de vertoning ervan (volume). Afspraken over alcoholmarketing dienen bij te dragen aan de doelen die we voor problematisch alcoholgebruik hebben vastgesteld. Dat wil zeggen: jongeren onder de 18 en zwangere vrouwen drinken niet, en voor de overige volwassenen is het doel om niet zwaar of overmatig te drinken.

Het is daarom nodig om een gedragen en onafhankelijk onderzoek(sprogramma) op te zetten om tot betere inzichten te komen over de impact (content en volume) van alcoholmarketing in Nederland. Voorkomen moet worden dat maatregelen tegen problematisch alcoholgebruik contraproductief werken. Bij het kiezen van de instrumenten die ingezet worden bij het reguleren van alcoholmarketing (zelfregulering en wetgeving) dient effectiviteit leidend te zijn.

De keuze om al dan niet alcohol te drinken moet een bewuste keuze zijn en niet een die vanzelfsprekend is vanwege gewoonte of groepsdruk. Associaties tussen alcohol en bepaalde activiteiten zouden daarom niet vanzelfsprekend horen te zijn.

Anders dan de meeste andere lidstaten van de Europese Unie heeft Nederland de geldende Europese regeling voor reclame (Audiovisuele Mediariichtlijn), waaronder alcoholreclame, niet geïmplementeerd in wetgeving maar als zelfregulering. Deze Reclamecode Alcoholhoudende Dranken gaat mee in de tijd en met de technologische ontwikkelingen, zoals social media. Naast de letter van de bepaling, dient de geest van de bepaling een uitgangspunt te zijn.

Doelstellingen

- We willen voorkomen dat marketing voor alcoholhoudende dranken bijdraagt aan problematisch alcoholgebruik.
- Het streven is dat alcoholmarketing jongeren niet of zo weinig mogelijk bereikt en beïnvloed. Dit gaat verder dan dat alcoholmarketing niet gericht mag zijn op jongeren.

Acties

Jongeren

In 2019 vindt onafhankelijk onderzoek plaats naar de alcoholuitingen bij onderstaande locaties die bijdragen aan het bereik en de beïnvloeding van jongeren. Partijen spreken af vóór 2021 met oplossingen te komen om het bereik en de beïnvloeding op die locaties naar redelijkheid te beperken. Het Intraval-onderzoek (2018) toont aan dat jongeren op de volgende locaties (zeer) veel één of meerdere vormen van alcoholmarketing waarnemen: supermarkten (43%), televisie (32%), horeca (26%), bioscopen (26%) en social media (24%).

Sport

De manier waarop de maatschappij tegen alcohol aankijkt en hoe met alcohol wordt omgegaan is

aan het veranderen. Dat betekent dat ook de manier waarop tegen de combinatie alcohol en sport wordt aangekeken verandert en dat er steeds vaker vragen zijn over de huidige hechte band tussen sport en alcohol. Het is daarom goed om de komende periode te onderzoeken en vast te stellen hoe de band tussen sport en alcohol minder hecht kan worden.

- Vanaf 2020 is er langs sportvelden op amateurclubs geen signing meer voor alcoholhoudende drank (Sportsector en Nederlandse Brouwers).
- Er wordt onderzocht in welke mate sport afhankelijk is van de sponsoring van alcoholindustrie en welke alternatieven mogelijk zijn. (VWS en Sportsector)

Social media

Social media is een veelgebruikt medium voor alcoholmarketing, met een groot bereik bij onder andere jongeren.

- Er wordt in kaart gebracht welke social media-kanalen al dan niet worden toegepast door alcoholproducenten en de motieven daarbij. Daarnaast wordt onderzocht hoe alcoholmarketing op die kanalen voor 18-minners kan worden afgeschermd, zoals bij Facebook alsook de werking en impact van Adwords-campagnes. Zo nodig worden er afspraken gemaakt, zoals met Instagram en het openbare gedeelte van Youtube (STIVA).
- Er komt een onafhankelijke nulmeting in 2019 en een onafhankelijke effectmeting in 2021 van bovenstaande stappen om te beoordelen in welke mate ze hebben bijgedragen aan de verdere afname van het bereik van 18-minners via social media door alcoholmarketing (STIVA).

Met opmerkingen [EP6]: We merken dat veel (buitenlandse) producenten en niet-vergunde online aanbieders gebruik maken van adwords campagnes. Deze zijn niet gehouden aan tijdstippen, noch aan doelgroepen zoals jongeren. Targetting vindt plaats op internetsites alsook in apps/games.

Alcoholvrij bier

Alcoholvrij bier is niet bedoeld voor minderjarigen en de reclame voor deze producten wordt daarom niet op minderjarigen gericht.

- Er wordt een code opgesteld voor verantwoorde marketing van alcoholvrij bier. Deze code zal tot stand komen na overleg met betrokken stakeholders in een consultatieronde. Dit zal parallel lopen aan de evaluatie voor de Reclamecode voor alcoholhoudende dranken (STIVA en Nederlandse Brouwers)

Onafhankelijke evaluatie van de Reclame Code voor Alcoholhoudende Dranken

In de Alcoholcode zijn op basis van zelfregulering afspraken gemaakt over verantwoorde alcoholmarketing. Om de effectiviteit van de Code te onderzoeken, is een evaluatie gewenst. VWS en STIVA zijn hierbij gedeeld opdrachtgever, de evaluatie wordt door een onafhankelijke partij uitgevoerd.

- In 2019 vindt een onafhankelijke evaluatie plaats met aanbevelingen over o.a. de meest effectieve instrumentenmix, waarbij de eerste stap is het aanwijzen van een onafhankelijke begeleidingscommissie. De begeleidingscommissie wordt gewezen op de erkende wetenschappelijke onderzoeksmethodieken, zoals de inzet van een jongerenpanel
- Partijen bij het preventieakkoord worden gevraagd om deel te nemen aan de begeleidingsgroep om de scope van de opdracht te bepalen en de uitvoering en resultaten te bespreken. Onderdelen van het onderzoek zijn o.a.:
 - o inhoudelijke bespreking van de Reclamecode voor Alcoholhoudende dranken: formulering teksten, onderdelen die missen, etc.
 - o draagvlak van adverteerders en mediakanalen, effectiviteit

- o checken mate van naleving en handhaving
- o governance

Impact en effect alcoholmarketing

- Er wordt met partijen een onderzoeksagenda ontwikkeld om een afgestemd en gedragen inzicht te krijgen over de impact en het effect van alcoholmarketing op problematisch alcoholgebruik. Thema's voor onderzoek zijn:
 - o content en volume alcoholmarketing voor alle leeftijdsgroepen
 - o impact en effect alcoholmarketing voor problematische alcoholgebruikers
 - o impact en effect marketing van 0.0-dranken op jongeren en op alcoholconsumptie

Het onderzoek wordt door een onafhankelijke organisatie uitgevoerd. Op basis van de onderzoeksuitkomsten treden partijen in overleg om oplossingen te bespreken (VWS).

C. Blurring (vermengen van winkelfuncties met alcohol)

Er is een situatie ontstaan waarbij een aantal gemeenten verkoop van alcohol, buiten de kaders van de DHW, gedooft. De VNG pleit voor meer lokale vrijheid om te bepalen wie wel/geen alcohol mag verstrekken en wil zodoende meer ruimte geven aan ondernemerschap. Alcoholhoudende drank is een bijzonder, maar ook risicovol product: niet iedereen zou het zo maar moeten kunnen aanbieden, en zeker niet gratis weggeven. Vergunningen en opleidingen zijn hierbij van belang.

Uitbreiding van het aantal verkoop- en verstrekkingspunten van alcohol, zo leert de wetenschap, leidt tot meer alcoholconsumptie en daardoor tot meer risico's voor de volksgezondheid. Als alcohol in meer situaties beschikbaar en 'normaal' wordt, kan dit een impact hebben op de verwachtingen en normen die jongeren ontwikkelen over alcohol. Daarvan is bekend dat ze samenhangen met beginnend c.q. problematisch drankgebruik. Verstrekking van alcohol bij meer typen verstrekkingspunten betekent bovendien een extra belasting op de handhavingcapaciteit van gemeenten. Verstrekking van alcohol moet op verantwoorde wijze gebeuren.

Acties

- Wat de akkoordpartijen betreft volgt er geen wettelijke verruiming van aantal typen verstrekkingspunten van alcohol of verruiming van lokale bevoegdheden bij de bepaling hiervan.
- Zolang wettelijke verruiming van aantal typen verstrekkingspunten of verruiming lokale discretionaire bevoegdheden niet hebben plaatsgevonden, blijft handhavingscapaciteit overtredingen actuele DHW onverminderd handhaven.
- Er zal een onderzoek worden gedaan naar:
 - o Huidige beschikbaarheid van alcohol en de ontwikkeling hiervan
 - o De verwachte gevolgen van een uitbreiding van het aantal typen verstrekkingspunten o.b.v. literatuur en interviews.
 - o De effecten van lokaal maatwerk bij bepaling van deze theoretische uitbreiding.

Met opmerkingen [EP7]: Wetgeving zonder handhaving leidt niet tot naleving. Geen handhaving leidt tot gedogen.

Met opmerkingen [EP8]: We moeten voorkomen dat lokale ondernemers de indruk krijgen dat we aan de vooravond staan van gedoogbeleid of steeds grotere pilots worden opgestart. We zien nu al ondernemers naar de rechter stappen omdat ze dachten c.q. de indruk was gewekt dat ze alcohol en andere activiteiten mochten blurten (bijv. een pedicure).

D. Bewustwording en vroegsignalering

Er bestaat reeds de landelijke NIX18-campagne, “NIXzonderID” en de lokaal ontstane ‘IkPas-campagne’. Op zichzelf staande campagnes alleen leiden beperkt tot gedragsverandering, maar dragen wel bij aan het vergroten van draagvlak voor maatregelen en het kennisniveau. Uit onderzoek uit 2016 blijkt dat inwoners van Nederland nog niet goed op de hoogte zijn van gezondheidseffecten van alcoholgebruik.

Vroegtijdige herkenning van alcoholmisbruik en alcoholafhankelijkheid is van groot belang omdat behandeling in een vroeg stadium de beste kansen geeft. Alcoholproblematiek kan pas aangepakt worden als de persoon zelf het probleem onder ogen ziet en bereid is er iets aan te doen. Door meer aandacht aan bewustwording te besteden, worden tegelijkertijd de activiteiten omtrent vroegsignalering ondersteund.

Doelstellingen

- In 2040 kent 80% van de Nederlanders van 12 jaar e.o. de link tussen alcoholgebruik en mogelijke gezondheidsklachten zoals leverschade, hersenschade en verschillende vormen van kanker. Meer mensen zijn bekend met de gezondheidsraadrichtlijn.
- In 2025 is er een netwerk actief van diverse professionele en vrijwilligersorganisaties, waardoor er een samenhangend aanbod van vroegsignalering tot en met hulpverlening komt.
- In 2020 is er:
 - o een keten van matched care (online) interventies;
 - o er zijn per doelgroep zorgpaden ontwikkeld en op lokaal niveau geïmplementeerd;
 - o vrijwilligers zijn getraind zodat zij goed geëquipeerd zijn voor vroegsignalering;
 - o er zijn steunpunten voor consultatie, advies en deskundigheidsbevordering;
 - o er is een landelijk aanbod voor naasten geïmplementeerd.
- In 2019 wordt gestart met de oprichting van een platform vroegsignalering om te zorgen voor agendasetting, verspreiding van opgedane kennis en implementatie van screening en kortdurende interventies. Daarnaast biedt het platform ondersteuning aan partijen om hun rol in vroegsignalering optimaal in te vullen.

Acties

- Inzet op NIX18, “NIXzonderID” en IkPas zal vanuit VWS worden voorgezet. Zij dragen bij aan normverandering en bewustwording van problematisch drinkgedrag.
- Er vindt inzet plaats op het verhogen van het kennisniveau over de schadelijkheid en het bewustzijn van het gebruik van alcohol. Een specifieke doelgroep hiervoor kan de doelgroep 50+ zijn. Wat voor type communicatie/campagne hiervoor nodig is wordt nog gezien, maar zet ook in op normverandering mbt doorgeven van alcohol door ouders en meerderjarige vrienden aan minderjarigen.
- Er wordt een landelijk platform vroegsignalering opgericht;
 - o waarbinnen het streven is dat de volgende partijen zijn vertegenwoordigd: eerstelijnszorgverleners (huisarts, verloskundigen, POH GGZ), tweedelijnszorgverleners (ziekenhuizen, GGZ en verslavingszorg), niet verzekerde

Met opmerkingen [9]: Toevoeging Staatssecretaris

zorgverleners, vrijwilligers van o.a. seniorenorganisaties, Veilig Thuis, gemeenten, GGD/GHOR en zorgverzekeraars.

- o De coördinatie van dit platform wordt belegd bij Verslavingskunde Nederland, met wetenschappelijke/praktische expertise van het Trimbos Instituut en andere instellingen uit het netwerk.
- o Er wordt een stand van zaken opgemaakt. Concreet houdt dat in:
 - er is een overzicht is gemaakt van wat er nu gebeurt en aangeboden wordt aan interventies op gebied van vroegsignalering, wat de kwaliteit en toepasbaarheid is van deze interventies en in hoeverre ze ook daadwerkelijk worden gebruikt.
 - er wordt een literatuurstudie gedaan waarin de kennis over vroegsignalering op een rijtje wordt gezet. Ervaringen uit het partnership, maar ook diverse andere onderzoeken van na die tijd en ervaringen uit het buitenland worden hierbij betrokken. Deze studie is het startpunt voor de diverse knelpuntanalyses;
- o Er wordt een knelpuntenanalyse gemaakt voor de deelgebieden. Hierbij wordt in kaart gebracht wat zorgverleners en vrijwilligers nodig hebben om hun rol in te vullen en kunnen de ambities voor 2025 verder in de plannen concreet gemaakt worden. Aan de hand van de knelpuntenanalyses worden actieplannen gemaakt en per deelgebied concrete doelen en streefcijfers heeft opgesteld.
- o Er worden vijf werkgroepen opgezet op de volgende deelgebieden: ouderen (50+), jeugd/jongvolwassenen, eerste lijn zorg, 2^e lijn zorg, werknemers/bedrijven. De werkgroepen werken de acties en interventies verder uit en zoeken daarbij zoveel mogelijk aansluiting bij bestaande structuren en initiatieven, inclusief de zorg-, welzijns- en vrijwilligersinfrastructuur.
- Naast de acties vanuit de werkgroepen onderneemt het platform de volgende acties:
 - o Verbetering van matched care (online) interventies in de keten met diverse (online) preventie-interventies en voorlichtingsmaterialen, en de overgang van online naar offline behandeling. De Topsectorencolatie zal bijdragen aan de ontwikkeling en implementatie van innovaties die bijdragen aan preventie en/of het terugdringen van gezondheidsschade van problematisch alcohol gebruik, door van 2018 tot 2020 een hierop gerichte Publiek Private Partnership (PPP) tot stand te brengen.
 - o Ontwikkeling en implementatie van zorgpaden; aanpassing van bestaande zorgpaden aan de hand van de zorgstandaard alcohol, nieuwe beroepsgroepen en vrijwilligers en andere ontwikkelingen. Dit zal in de werkgroepen gebeuren.
 - o Hulp van dichtbij; opzetten en uitvoeren trainingsprogramma voor vrijwilligers.
 - o Aanbod voor naasten; er wordt een evidence based interventie voor naasten geschikt gemaakt en landelijk geïmplementeerd door regionale verslavingszorginstellingen op te leiden om deze interventie aan te kunnen bieden. Nauwe samenwerking met ervaringsdeskundigheid in deze is van essentieel belang.
 - o Aanbod zorgprofessionals mbt de doelgroep zwangeren:
 - Communicatie door zorgprofessionals gericht op zwangere vrouwen, mensen die zwanger willen worden en vrouwen die borstvoeding geven
 - De online interventie '9 maanden niet' wordt geüpdate en verder geïmplementeerd.

Met opmerkingen [10]: Wordt nagegaan of dit verder concreet kan worden gemaakt.

- Er worden trainingen ontwikkeld en geïmplementeerd die zorgprofessionals helpen alcoholgebruik bespreekbaar te maken bij zwangere vrouwen en vrouwen in het kraambed. Hierbij wordt waar mogelijk aangesloten op de acties van de Taskforce Rookvrije Start.

Met opmerkingen [11]: @KNOV: kunnen jullie concreet maken hoe jullie dit gaan ondersteunen en door hoeveel verloskundig deze zullen worden gevolgd?

CONCEPT

E. Een gezonde sportomgeving

De manier waarop tegen de combinatie alcoholgebruik en sport wordt aangekeken verandert. De koppeling tussen sport en alcoholgebruik moet minder hecht worden. Een transitie in de sport is noodzakelijk, de sportverenigingen hebben ondersteuning nodig om te komen tot een sportsector die nog meer dan nu gezond gedrag stimuleert. Overmatig/zwaar alcoholgebruik en sport gaan niet samen; daar waar dit wel het geval is, moet dit veranderen. Sportverenigingen zijn soms te afhankelijk van baromzet of alcohol sponsoring. Dit moet anders, waarbij een solide verdienmodel voor sportverenigingen een randvoorwaarde is. Goed alcoholbeleid in de sportkantine is integraal beleid en gaat dus hand in hand met rookvrij en een gezond aanbod van eten en drinken.

Doelstellingen

- In 2040 biedt minimaal 80%⁵ van de sportverenigingen met een eigen kantine/accommodatie een gezonde sportomgeving. Deze kantines hebben bijvoorbeeld een expliciet alcoholbeleid. Dit houdt bijvoorbeeld in dat happy hours en 'meters bier' zijn verdwenen, kantines een frisse en gezonde uitstraling hebben, er geen alcohol wordt geschonken bij jeugdwedstrijden en stimulering van het alcoholvrije alternatief. De leeftijdsgrens voor verstrekking wordt uiteraard nageleefd, meer hierover bij het hoofdstuk Naleving leeftijdsgrens (F). Dit beleid gaat verder dan de bestaande verplichtingen die gelden voor alle sportkantines en volgen uit het 'bestuursreglement alcohol in de sportkantines' dat reeds geldt in alle gemeenten.
- In 2025 biedt 50% van de sportverenigingen bieden met een eigen kantine/accommodatie een gezonde sportomgeving. Ze krijgen hierbij ondersteuning.
- In 2025 is de naleving van de leeftijdsgrens bij verstrekking van alcohol sterk verbeterd en loopt deze in de pas met de afspraken zoals die zijn opgesteld bij het hoofdstuk over naleving (F).
- In 2025 maken alle verenigingen met een bar maken actief gebruik van een e-learning voor barvrijwilligers bij sportverenigingen ter bevordering van de deskundigheid.

Acties

- Er wordt een landelijke richtlijn ontwikkeld voor de gezonde modelvereniging, waarin beleid op gezonde voeding, roken en problematisch alcoholgebruik tot uiting komt alsmede beleid voor het inzetten van de mogelijkheden van de vereniging om gezond gedrag bij leden en buurtbewoners te stimuleren.
- Voor een verantwoord alcoholbeleid wordt:
 - o een analyse gemaakt van de huidige situatie, uitgevoerde onderzoeken, de invloed van de sportomgeving op normalisering van alcoholgebruik en de inzet van alcoholvrije drank in sportomgeving;
 - o een beleid met goede voorbeelden ontwikkeld. Accent wordt daarbij niet teveel gelegd op wat verboden is, maar meer op stimuleren van de 'gezonde sportomgeving';

Met opmerkingen [12]: @sportsector. Kunnen we hier nog bij opnemen dat de sportsector meer actief deelneemt aan NIX18 en deze uitdraagt?

⁵ 80% van de 23.000 clubs met een eigen kantine, dat zijn dus 18.400 clubs

- o ondersteuning en begeleiding gegeven aan clubs bij het opzetten en invoeren van beleid. TeamFit zou hier in samenwerking met Stichting Jeugd en Alcohol en het Trimbos Instituut een rol bij kunnen spelen.
- De betrokken partijen ontwikkelen een e-learning voor barvrijwilligers (financiering is van VWS).
- De VNG bevordert dat gemeenten op verzoek van de sportsector de naleving van de leeftijdsgrens van sportvereniging nadrukkelijker handhaven.
- Onderzoek naar de mate van sponsoring door de voedings- en alcoholindustrie richting de sport en de trends en kansen hierin.

Met opmerkingen [13]: Check met Overgewicht tafel

CONCEPT

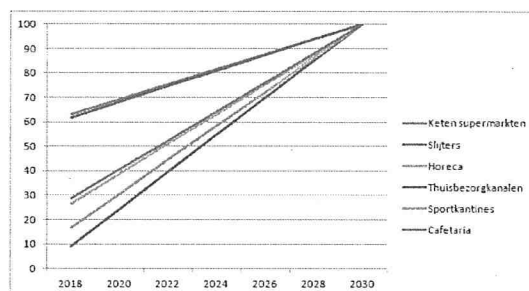
F. Naleving en handhaving bij leeftijdsgrens en dronkenschap

Jongeren onder de 18 krijgen hun alcohol in meerderheid van sociale bronnen zoals vrienden en ouders.⁶ Dat neemt niet weg dat de verkrijgbaarheid via commerciële bronnen voor jongeren onder de 18 nog beter kan en moet. De naleving van de wettelijk vastgestelde leeftijdsgrens door verstrekkers is een belangrijk onderdeel van verantwoorde verstrekking, alsook adequate handhaving en beschikbaarheid van voldoende handhavingcapaciteit. Hoewel er de afgelopen jaren sprake is van een stijging van het nalevingniveau over de hele linie, constateren we dat het bij een aantal sectoren lastig is om de collectieve naleving op een fors hoger niveau te krijgen. De kenmerken van de verkoopkanalen verschillen sterk en hebben invloed op de manier waarop er gestuurd kan worden op verbetering van de naleving. Ketenbedrijven kunnen met personeels- en concernbeleid directer sturen op de naleving. Voor sportbonden met afzonderlijke verenigingen en brancheorganisaties (zoals Koninklijke Horeca Nederland en de Slijtersunie) zijn de sturingsmogelijkheden minder en blijkt het veel lastiger om de naleving collectief op een hoger plan te krijgen. Juist deze verstrekkers geven zelf aan gebaat te zijn bij een hoge pakkans en doortastende handhaving die verder gaat dan een waarschuwing. Grotere evenementen zijn ook een risico met oog op naleving, omdat er daarbij veel tijdelijk personeel wordt ingezet, er veel wederverstrekking aan 18-minners is-voorkomt en de eventuele sancties niet in verhouding staan tot het voordeel van niet-naleven. Gemeenten kunnen de naleving door verstrekkers sterk bevorderen met consequente handhaving.

Voor de verantwoorde verstrekking van alcohol stellen verstrekkers en de VNG gezamenlijk vast dat er meer aandacht moet komen voor dronkenschap bij de verstrekking van alcohol ter plaatse. Nadruk ligt nu vaak enkel op de naleving van de leeftijdsgrens, terwijl de verstrekkers van alcohol ook geen toegang mogen verlenen aan personen in kennelijke staat (art. 20 lid 5 DHW) en geen alcohol mogen verstrekken aan iemand die in staat van dronkenschap verkeert (art. 252 Wetboek van strafrecht).

Doelstellingen

- De ambitie is 100% naleving van de leeftijdsgrens bij verstrekking van alcohol vanaf 2030. Dit geldt voor alle verstrekkers van alcohol, zowel voor thuisconsumptie als voor consumptie ter plaatse, en zowel offline als online.
- Verstrekkers streven naar een lineair stijgende naleving, met als startpunt het niveau van naleving in

	2018	2020	2022	2024	2026	2028	2030
Keten supermarkten	63,3	69,4	75,5	81,6	87,7	93,8	100
Slijters	61,8	68,2	74,6	81	87,4	93,8	100
Horeca	26,6	38,8	51	63,2	75,4	87,6	100
Thuisbezorgkanalen	9,1	24,3	39,5	54,7	69,9	85,1	100
Sportkantines	16,7	30,6	44,5	58,4	72,3	86,2	100
Cafetaria	28,6	40,5	52,4	64,3	76,2	88,1	100

⁶ 79% van minderjarigen die werden opgenomen in de kenmerken, geven aan alcohol te hebben gekregen van ouders of meerderjarige vrienden (Factsheet Alcoholintoxicaties 2007 tot en met 2016, Reinier de Graaf, NSCK Universiteit Twente). Uit koop/slaag-indexcijfer van Intraval (Kopen en verkrijgen van alcohol door jongeren) blijkt dat 83% van de succesvolle verkrijgingen terug te leiden is naar ouders en andere meerderjarigen.

Met opmerkingen [EP14]: Ik merk dat de inbreng van NVDI is 'weggeschreven'. Die pleitten voor slechts beperkt/niet terugdraaien van opgelegde boetes/sancties, voldoende capaciteit en bredere inzet handhaving (blurring, evenementen, etc). Wetgeving zonder handhaving leidt tot slechte naleving en ongelijk speelveld.

2016 en als eindpunt de ambitie in 2030.

- In 2020 en 2024 wordt in kaart gebracht of verstrekkers op koers liggen (zie afbeelding) en waar behoefte is aan extra inspanningen, controles of bijsturing. De te onderzoeken (sub)categorieën zullen in overleg met de sector worden geactualiseerd.

Acties

- Ontwikkelen van e-learnings voor iedereen die alcohol verstrekt; zo wordt verantwoorde verstrekking bevorderd.
 - o CBL heeft al een e-learning. De ervaring van CBL wordt gedeeld.
 - o De Slijtersunie leden van de VDN en LKVV hebben ook een e-learning, maar deze zal worden geactualiseerd of vernieuwd.
 - o Branches nemen zelf initiatief voor een nieuwe e-learning, maar leggen die wel voor aan Trimbos voor een kwaliteitseis.
 - o Een campagne om het materiaal actief te verspreiden en deelname te organiseren bij de verstrekkers.
 - o De medewerkers en vrijwilligers die niet beschikken over een diploma Sociale Hygiëne volgen deze training. In 2020 hebben de volgende aantallen verstrekkers de training gevolgd: KHN: deelnemers, CBL: 150.000 deelnemers, VDN: deelnemers, Slijtersunie: deelnemers, NOC-NSF: deelnemers, LKVV:
- Verbetering van de handhaving door gemeenten:
 - o Er komt in overleg met de VNG een Handhavingprotocol voor gemeenten met handvatten voor:
 1. Risicogerichte handhaving
 2. Effectieve inzet van testkopers, inclusief een protocol hoe 17 jarige testkopers kunnen worden ingezet
 3. Handhaving bij doorschenken
 4. Specifieke aanpak in uitgaansgebieden en evenementen (zowel politie als GGD/GHOR worden hierbij betrokken)
 5. Beter geborgde procedures voor sanctionering, die er mede voor zorgen dat opgelegde sancties minder laagdrempelig kunnen worden teruggedraaid
 6. Resultaten van onderzoeken en metingen zullen worden teruggekoppeld met ondernemers/organisaties binnen de wettelijke mogelijkheden, zodat ondernemers/medewerkers collectief leren en verbeteren.
 - o VNG en VWS zetten zich in om samen 10 gemeenten te vinden die de handhaving van de DHW risicogericht inrichten en extra handavingsinspanningen leveren aan de hand van het handavingsprotocol. De ervaringen worden gedeeld met andere gemeenten.
 - o VNG bevordert dat gemeenten jaarlijks de handavingscijfers handavingsgegevens (geanonimiseerd) te verstrekken, zodat VWS de handhaving landelijk beter in kaart kan brengen.
- Verbetering naleving door verstrekkers
 - o De aanpak zoals die vorm heeft in gemeente Utrecht wordt breder toegepast. Deze aanpak is een samenwerking tussen gemeente en horecabedrijven, waarbij de

Met opmerkingen [EP15]: Hardnekkig terugkerende verschrijving: VDN leden hebben eigen e-learnings slijtersbedrijf die ze via hun site delen; SlijtersUnie heeft nog geen e-learning.

Met opmerkingen [EP16]: VDN geeft aan dat in 2020 95% van alle medewerkers en ondernemers hetzij diploma SVH heeft behaald, hetzij een e-learning voor het slijtersbedrijf succesvol heeft afgerond. Door lage omloopsnelheid personeel en hoge aantallen SVH-gediplomeerden, zullen nieuwe aantallen geen honderden zijn.

Met opmerkingen [17]: Andere partijen graag invullen.

Met opmerkingen [EP18]: Nu is het zo dat constatering uit VWS of gemeentelijk onderzoek niet herleidbaar mogen zijn tot personen, noch dat daar persoonlijke consequenties uit mogen voortvloeien. En daarom vaak niet worden gedeeld. Maar gedepersonaliseerde dataset mogen wel worden gedeeld met ondertekenende partij / organisaties om leden/ondernemers aan te spreken en als locatie van te leren. Zonder deze data kan een concern niets. Data kunnen ook leiden tot een beter en wellicht goedkoper nalevingsonderzoek!

naleving van de leeftijdsgrens wordt verbeterd. Tien gemeenten rollen een dergelijke aanpak uit. Dat pleit gemeenten overigens niet vrij van de handhavende taak.

- o Sportverenigingen krijgen ondersteuning; meer hierover in het hoofdstuk 'Gezonde sportomgeving' (E).
- o Supermarkten en ketenslijterijen zetten zich in voor een systematische planmatige en consequente aanpak. Er komt een pilot voor de ontwikkeling van een periodieke systeemcontrole. Onderdeel daarvan zijn periodieke controles met testkopers. Er kunnen kwaliteitskaders worden opgesteld ten behoeve van risicogericht toezicht. CBL en VDN hebben hier al ervaring mee.
- o VWS laat onderzoek doen naar het verschil in naleving tussen:
 1. de tien gemeenten die meedoen aan de actie voor betere handhaving;
 2. de tien gemeenten die meedoen aan de actie verbetering naleving door verstrekkers;
 3. en tien gemeenten die niet aan bovenstaande twee acties meedoen; met als doel om best practices in beeld te brengen.

- Communicatie ter bevordering van de naleving door de consument:

- o NIX 18: De alcoholindustrie sluit zich aan bij de NIX18-campagne. Met de alcoholindustrie kan de NIX18 boodschap op veel meer uitingen worden meegenomen.
- o NIXzonderID: Campagne om tonen ID te bevorderen in de NIX 18 campagne.
- o VWS Monitoringsprogramma naleving. Landelijke monitoring 1 keer per 2 jaar, te starten in 2018; wordt een aantal jaren voortgezet. Er zullen meer onderscheiden categorieën verstrekkingpunten worden opgenomen dan in de huidige weergave zoals zichtbaar in de tabel met grafiek. Zodoende is meer maatwerk mogelijk.
- o Aanpassing DHW:
 - VWS bekijkt of strafbaarstelling van wederverstrekking nodig is, zoals die voorkomt in horeca en op festivals.
 - VWS bekijkt of er wettelijk nadere eisen moeten worden gesteld aan de verkoop van alcohol via internet, mede in het kader van de handhaafbaarheid.
 - Er wordt een kan-bepaling in de DHW opgenomen. Die maakt het mogelijk om eisen te stellen aan de verstrekkers van alcohol in de vorm van een geborgde werkwijze om de naleving van de leeftijdsgrens te controleren.

Met opmerkingen [19]: En verstrekkers?

Met opmerkingen [EP20]: Te vrijblijvend. Technisch bezien kan een slijter bestraft worden als buiten zijn zaak een meerderjarige koper doorgeeft aan een minderjarige. Doorgeven van alcohol aan minderjarigen MOET effectiever worden tegengegaan.

Met opmerkingen [21]: Staatssecretaris wil deze erin houden. Bij de wijziging van de DHW wordt er een haakje gemaakt in de wet. De bedoeling is deze bij de komende wijziging van de DHW alleen in te zetten voor verkoop op afstand. Dit wordt verder ingevuld in een AMVB.

Met opmerkingen [EP22]: Ik snap deze niet goed. Sorry. Als een pizzazaak ook bier bezorgt en niet effectief handhaaft, waartoe kan deze ondernemer dan worden verplicht? Of wil je alleen Thuisbezorgd ergens toe kunnen verplichten? Of alleen de NL vereniging van pizzabezorgers? En geldt dat voor bezorgen, of ook voor afhalen aan de balie? Of voor deliveroo etc.?

Kan-bepaling KAN een breekpunt voor VDN worden als bijv. interne controleprocedures voor ondernemers in detail wettelijk opgelegd worden via AmvB. Als ik bijvoorbeeld gedwongen wordt om met een externe leverancier te werken (en niet zelf mag bezorgen), die gecertificeerd moet zijn en daarvoor de hoofdprijs moet betalen aan vergunningen en daardoor veel duurder wordt dan zelf bezorgen, dan werkt het niet. Maar misschien dat ik niet goed begrip nog naar wat KAN bepaling kan inhouden?

- Tegengaan dronkenschap bij verstrekking voor consumptie ter plaatse

- o Naleving van deze wetsartikelen nadrukkelijk onderdeel maken van de te ontwikkelen e-learning voor verstrekkers ter plaatse (zie naleving).
- o Handhaving van deze wetsartikelen nadrukkelijk opnemen in een handreiking/protocol voor gemeenten over de handhaving van de DHW. Daarin zal ook aandacht zijn voor hoe deze overtredingen in kaart te brengen zijn. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van opgedane kennis door Trimbos en bureau Objectief.

NASCHRIFT

Prijismaatregelen:

Over prijismaatregelen is niet inhoudelijk gesproken of onderhandeld aan de onderhandelingstafel problematisch alcoholgebruik. Zodoende werden partijen niet in mededingingsrechtelijke verlegenheid gebracht. Maar VWS hecht wel aan de invoering van prijismaatregelen, ter ondersteuning van het akkoord.

- de regering stelt een wetgevingstraject in om accijnzen op alcohol te indexeren;
 - de regering doet in het aankomende wijzigingstraject van de Drank- en Horecawet voorstellen om de lokale optionele bepaling (artikel 25D, lid b) te vervangen voor een permanente landelijk geldende regeling. Tevens zal het toegestane percentage korting op de reguliere prijs worden aangescherpt.
- Op dit moment hebben gemeenten nog de optie om bij verstrekking van alcohol voor gebruik elders dan ter plaatse (bijvoorbeeld voor thuisgebruik door supermarkten en slijters) een verbod in te stellen tegen een prijs die voor een bepaalde periode lager is dan 70% van de reguliere prijs.
- minimum unit pricing, zoals die nu in Schotland toegepast wordt, zal nader worden geanalyseerd. VWS zal onderzoek instellen naar de effectiviteit van een dergelijke maatregel in Nederland.

Met opmerkingen [EP23]: Breekpunt voor VDN als ik dit moet tekenen.

Autonome prijsverhogingen dragen niet aantoonbaar bij aan oplossen problematisch alcoholgebruik. Bingedrinkers, verslaafden, eenzame mensen gaan er niets minder door drinken.

Vooraf onze ondernemers in grensregio worden disproportioneel benadeeld. FYI: In Duitsland zit er niet eens accijnzen op wijn! Zet deur wagenwijd open voor internethandel vanuit buitenland. EN als politiek daartoe wordt besloten eens in de zoveel tijd, rekening houdend met grensregio-effecten, vinden we dat nog anders dan dat VWS als medeondertekenaar van dit preventieakkoord ons daarmee opzadelt. Hele naschrift voelt aan als een afstraffing als dank voor al het andere wat we in eerdere 19 bladzijden zijn overeengekomen.

Met opmerkingen [EP24]: Breekpunt, gelijk aan bovenstaande. Huidige STIVA code (met daarin 50%) werkt. VDN-leden houden zich daaraan; hoe moeilijk soms ook als we naar BE en DE en online in buitenland kijken. Kortingspercentage opschroeven verslechtert situatie. Vraag is verder of EU-mededingingsrechtelijk dit alles kan.

Met opmerkingen [EP25]: 'Analyse' kunnen we niet op tegen zijn.

Partijen:

De volgende partijen hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de afspraken in dit akkoord en committeren zich aan het behalen van de beoogde doelstellingen:

- Koninklijke Horeca Nederland, Slijtersunie
- Vereniging Drankenhandel Nederland
- Landelijke Kamer van Verenigingen
- Centraal Bureau Levensmiddelenhandel
- Stichting Verantwoord Alcoholgebruik
- VNO-NCW
- Nederlandse Brouwers
- Stichting Ouders en Onderwijs
- Nederlandse Vereniging voor Drank- en horecawet Inspecteurs
- STAP - Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid
- Stichting Jeugd en Alcohol
- Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen
- KBO-PCOB, mede namens KBO-Brabant en NOOM
- Verslavingskunde Nederland
- Stichting Positieve Leefstijl
- Zorgverzekeraars Nederland
- Sportbonden / NOC*NSF
- GGD GHOR Nederland
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- PO-Raad
- VO-Raad
- MBO-Raad
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Van: Eus Peters
Aan: @sintersunie.nl; @noaberkracht.nl; @knyb.nl; "Wim van Dalen"; "Assessor@ikvv.nl"; "Peter de Wolf"; "Cees-Jan Adema"; @oudersonderwijs.nl; @kno.v.nl; @mboraad.nl; @vo-raad.nl; @depoortvankleef.nl; @jellinek.nl; @kno.v.nl; @kbo-pcob.nl; @uvt.nl; @trimbos.nl; @vng.nl; @khn.nl; @vnoncw-mkb.nl; @depoortvankleef.nl; Rene Roorda; "Kianne van den Berg"; @vo-raad.nl; @mboraad.nl; @ggdghor.nl; @vo-raad.nl; @mboraad.nl; Marc Jansen; "Verhoeve, Pieter"; @ede.nl;
Cc:
Onderwerp: Re: Concepttekst PA problematisch alcoholgebruik tbv achterbancheck
Datum: woensdag 29 augustus 2018 17:29:59
Bijlagen: Concept PAPA 180822 - toev VDN.docx

Beste collega deelnemers aan PreventieAkkoordtafel Problematisch Alcoholgebruik (PAPA :),

Hierbij terugkoppeling vanuit VDN. We kunnen trots zijn op wat we met elkaar hebben uitgewerkt (uitgezonderd bladzijde 'naschrift'). Dank voor jullie betrokkenheid, passie en inzet, alsmede de bereidheid elkaar op te willen zoeken. En [REDACTED] / [REDACTED] / [REDACTED] en Leon voor begeleiding.

Informeel deze versie getoetst met afzonderlijke beleidsmedewerkers en waar mogelijk i.v.m. vakanties relevante MT-leden van mijn leden.

De bij dit mailtje bijgevoegde versie - aangevuld met governance en financieel en inleiding; komende week nog te ontvangen - wordt dan positief aan bestuur/ceos voorgelegd, die formeel 28 sept. bijeenkomen. Zie de bijlage voor feedback met waar nodig motivatie in de kantlijn.

- 1) Echte breekpunt zit wat ons betreft in 'naschrift'. Dat voelt als een afstraffing na gedane noeste arbeid (zie opmerking in document). *"Fijn dat u elektrisch rijdt, maar uw bijtelling gaat toch omhoog naar 25%."*
- 2) Mogelijk ook de 'kan'-bepaling, die we nog onvoldoende begrijpen (zie opmerking in document).
- 3) Voor overige: her en der aanvullingen/aanscherpingen/verduidelijkingen om het pad waarop we lopen scherper uit te zetten.
- 4) Ik zou erop aan willen dringen om in de governance-paragraaf af te spreken hoe we *met elkaar* omgaan met *de uitkomsten van onderzoeken*. Nu staat er alleen DAT we onderzoeken gaan doen, en is de vraag is telkens 'en dan'. VDN kan zich committeren aan afgesproken onderzoeken en is bereid mee te denken over opzet, aanpak, reikwijdte van verschillende onderzoeken. VDN - en ik denk niemand niet - kan zich op voorhand committeren aan uitkomsten of de evt. door onderzoekers voorgestelde acties. VDN stelt er prijs op als we uitkomsten en mogelijke acties eerst met elkaar bespreken met de intentie gezamenlijke acties te formuleren, dan dat uitkomsten gelijk al een heel eigen (lobby)leven gaan leiden.

We zijn met elkaar al best goed op weg om problematisch alcoholgebruik aan te pakken en willen door samen acties af te spreken deze trend versnellen en waar mogelijk gezamenlijk

verbeteren. VDN-leden staan voor de verantwoorde verkoop van het speciale product alcohol.

Met vriendelijke groet,

Vereniging Drankenhandel Nederland

Eus Peters

Secretaris

T: +31 70 [redacted]

M: +31 6 [redacted]

E: [redacted]@rndweb.nl

Overgoo 13 • 2266 JZ • LEIDSCHENDAM

Postbus 182 • 2260 AD • LEIDSCHENDAM

Van: [redacted] [redacted]@minvws.nl>

Verzonden: vrijdag 24 augustus 2018 10:23:00

Dubbel met document 108

Van: Eus Peters
Aan: Wim van Dalen;
Cc: ; ; @ede.nl;
Onderwerp: RE: BLURRING
Datum: dinsdag 16 oktober 2018 10:19:54

Beste Wim,
c.c. medewerkers ministerie VWS.

De oproep van [redacted] lijkt me duidelijk. Dat heeft met interpretatie te maken. Maar laten we stoppen met zaken toe te voegen aan preventieakkoord of alles om te buigen. Dit is het. We hebben er veel tijd en moeite in geïnvesteerd met elkaar. Iedereen heeft zijn of haar meloen. Hopelijk wegen de plussen op tegen je meloen. En dan teken je wel of niet. Maar dit preventieakkoord gaat over **problematisch** alcoholgebruik. En als je dat wilt en kunt aanpakken met wat we hebben opgeschreven, dan teken je volgens mij.

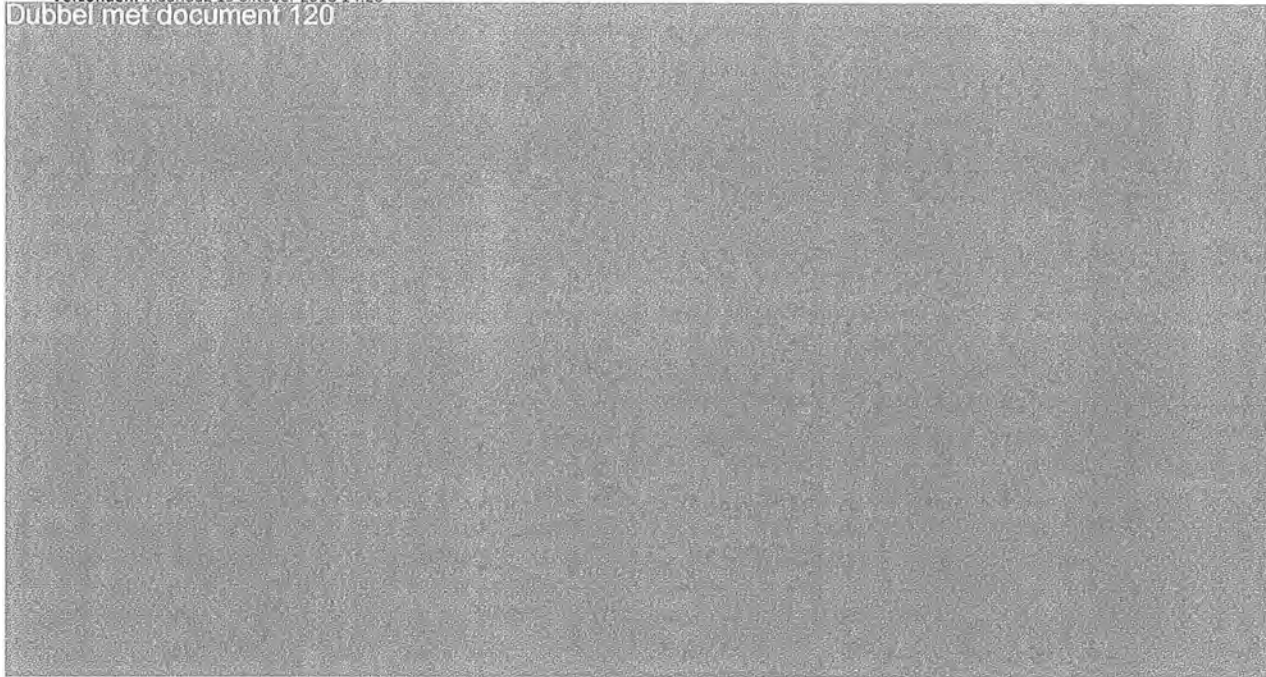
Een (tijdelijke?) opleving van bierconsumptie is relevant voor terugdringen alcoholconsumptie wellicht, maar daar gaat het hier niet over. De definitie van wat we met elkaar hebben vastgelegd als problematisch, is vanaf begin volstrekt duidelijk geweest. Het lijkt wel alsof we – nu we voltooiing van deze set aan activiteiten en afspraken bereiken voor de komende jaren (we zitten tot 2040 nog met elkaar om tafel) – de focus weggaat van **problematisch** alcoholgebruik en alle alcoholgebruik ineens de focus moet zijn (zie ook RIVM opmerkingen en bijv de reflex om ineens 'problematische' tussen haakjes te willen zetten).

Ik zit er helemaal klaar voor om de definitieve versie door te lezen alsook de besteding van middelen. Want ik hoop dat er meer geld vrij wordt gemaakt voor handhaving van afspraken (lokaal door gemeenten; niet zichtbaar in financiën. Nationaal door Rijksoverheid; wel zichtbaar).

Groet
Eus

Van: Wim van Dalen <[redacted]@stap.nl>
Verzonden: maandag 15 oktober 2018 14:26

Dubbel met document 120

Van: [REDACTED]
Aan: "Eus Peters"
Cc: [REDACTED] (info@dhwinspecteur.nl)
Onderwerp: RE: Online
Datum: woensdag 25 april 2018 12:53:36

Beste Eus en [REDACTED],

Graag wil ik doorpraten over de naleving.

Ik zou het mooi vinden als we in het preventieakkoord een afspraak opnemen om over de hele linie de naleving te verbeteren.

De secretarissen komen vandaag met een voorstel voor de subgroepen die voor de volgende tafel op 23 mei onderdelen uitwerken.

Dus graag bespreken en wat mij betreft een mooi samenhangende aanpak uitwerken.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]@knkv.nl"; [REDACTED]"; [REDACTED]@noaberkracht.nl"; [REDACTED]";
[REDACTED]@cbl.nl"; "Dalen W. van"; "Assessor der Landelijke Kamer van Verenigingen";
[REDACTED]@rondweb.nl"; [REDACTED]";
Onderwerp: RE: naleving
Datum: maandag 2 juli 2018 12:35:22
Bijlagen: Naleving leeftijdsgrens nieuwe versie.docx

Beste mensen,

Afgelopen dinsdag hebben we elkaar gesproken over de naleving van de leeftijdsgrens.

Ik heb het stuk aangepast naar aanleiding van onze bijeenkomst.

Graag jullie reactie.

In het bijzonder vraag ik aandacht voor de acties. Daar wil ik jullie vragen dit aan te vullen en aan te geven aan welke acties jullie willen bijdragen.

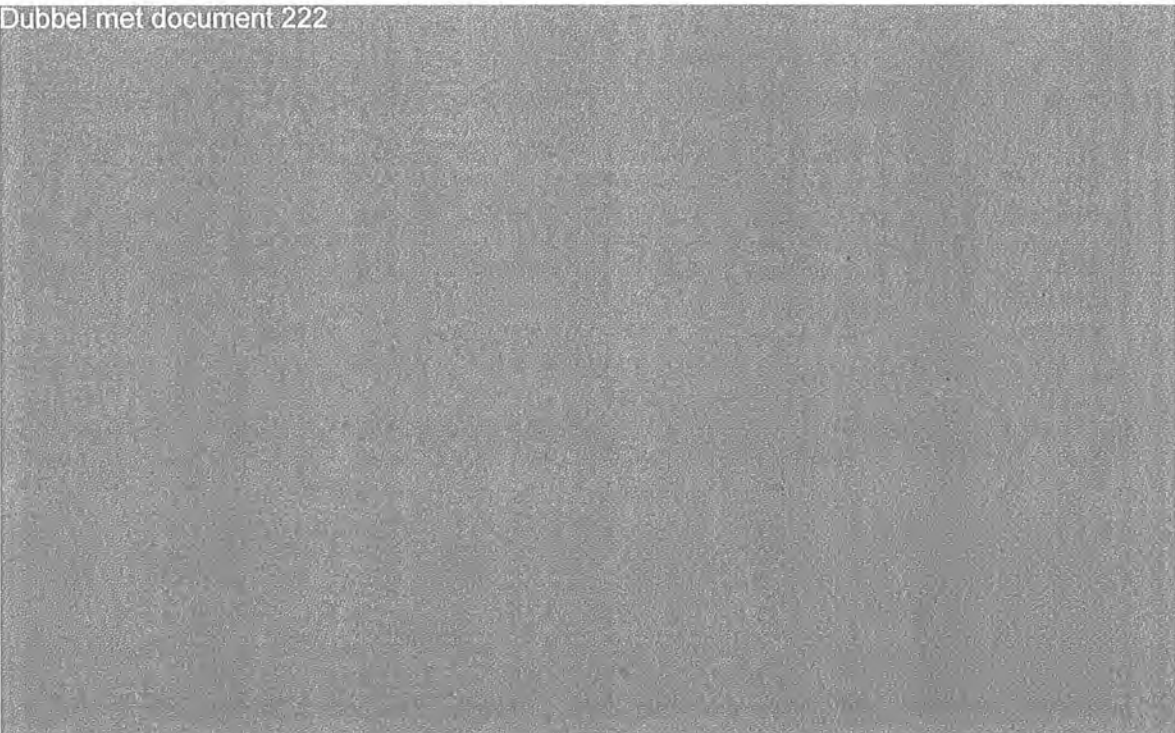
Vrijdag is de volgende alcoholtafel.

Daarom wil ik jullie vragen om morgen te reageren. Woensdagmorgen kan dan het stuk naar alle leden van de tafel.

Groet,

[REDACTED]

Dubbel met document 222

Naleving leeftijdsgrens, inclusief wederverstrekking

Inleiding

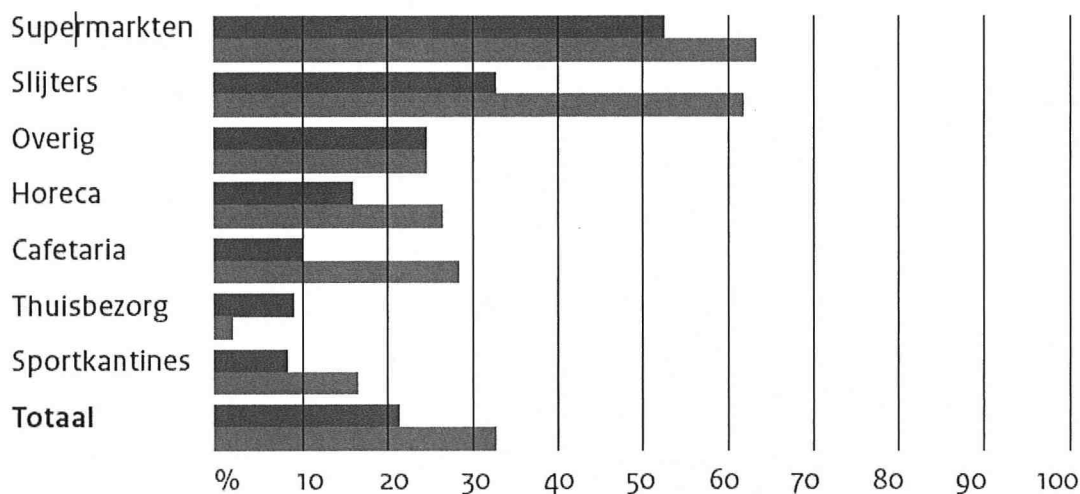
Voor jongeren is alcohol, ook bij matig gebruikschadelijk. Daarom steunen alle partijen maatregelen en acties om alcoholgebruik onder terug te dringen. Uit onderzoek blijkt dat jongeren alcohol voor het grootste deel krijgen van familie en vrienden (.. %). De verkoopkanalen zijn verantwoordelijk voor .. %. De aanpak om het alcoholgebruik onder jongeren te verminderen moet zich niet alleen richten op de naleving van de leeftijdsgrens, maar ook op het beïnvloeden van ouders bijvoorbeeld via de NIX18 campagne.

Dat neemt niet weg dat de naleving van de wettelijke eisen op goed niveau moet liggen. In deze notitie wordt beschreven wat de partijen willen bereiken en hoe we dat gaan doen.

Waar staan we met de naleving?

De laatste nalevingstudie die de verkoopkanalen vergelijkt is van 2016. Naleving wordt gemeten door mystery guests van 17 jaar aankoop pogingen te laten doen. Er is meer informatie beschikbaar over de naleving binnen branches bij de overheid en bij de branches zelf. Bij supermarktketens varieerde de naleving tussen 22,6% en 86,7% (onderzoek 2016). Bij zelfstandige slijters was de naleving 28,0% en bij ketenslijters 80,9% (2016) en bij sportkantines varieerde de naleving tussen 17,9 en 25,3% (2018)

Naleving leeftijdsgrens alcohol is verbeterd

Bron: Nuchter Kenniscentrum Leeftijdsgrenzen, 2016

2015 2016

We constateren dat het de afgelopen jaren lastig was om de naleving op een fors hoger niveau te krijgen.

We gaan hierna in op enkele kenmerken van de verschillende verkoopkanalen die van invloed zijn op de naleving. Dit doet natuurlijk niets af van de verplichting die voor iedereen hetzelfde is om de wet na te leven.

De kenmerken van de verkoopkanalen verschillen sterk en hebben invloed op de manier waarop er gestuurd wordt en kan worden op de naleving. Supermarkt- of slijtersketens sturen via personeelsbeleid en concernbeleid hierop. Voor de sportbonden met veel vrijwilligers achter de bar en Horeca Nederland met heel veel lokale bedrijven als lid blijkt het veel lastiger om naleving op een hoger plan te krijgen.

Een bijzonder risico vormen grote evenementen omdat er daarbij veel tijdelijk personeel wordt ingezet, er veel wederverstrekking plaats vindt en de eventuele sancties niet in verhouding staan tot het voordeel van niet-naleven.

We hebben ook stil gestaan bij de handhaving door de gemeenten. Het beeld is dat er grote verschillen zijn tussen gemeenten onderling. Een belangrijk knelpunt is dat de bestuurlijk verantwoordelijken in de gemeenten die de sancties uiteindelijk moeten opleggen terughoudend zijn om sanctionerend op te treden, ook als er meerdere overtredingen zijn vastgesteld.

Wat is de ambitie voor 2021 en 2040?

We zijn van mening dat alle verkoopkanalen moeten zorgen voor een goede naleving van de leeftijdsgrens. Alcohol is een bijzonder product dat niet geschikt is voor minderjarigen. Het naleven van de wet is de norm.

<We streven in 2021 naar een nalevingniveau van 80% voor verkoop ten behoeve van thuisconsumptie en 50% voor de verkoop voor consumptie ter plaatse. Het lagere percentage voor verkoop ter plaatse is een tussenstap op weg naar een goed nalevingsniveau.

Deze streefwaarden zijn geen resultaatverplichting voor de ondertekenaars. Deze waarden gaan we gebruiken om te beoordelen welke bedrijven of verkoopkanalen op schema liggen en waar er behoefte is aan extra inspanningen of bijsturing. Het is daardoor voor alle alcoholverstrekkers een referentiepunt.>

of

<We spreken af de maatregelen en acties uit te voeren die hierna zijn beschreven. Deze hebben als doel om de naleving substantieel te verhogen bij de deelnemende partijen of indien aan de orde een hoog nalevingniveau vast te houden. Een kwantitatieve afspraak over het nalevingniveau hebben we niet opgenomen omdat de ondertekende partijen deze (zeker afzonderlijk) onvoldoende kunnen beïnvloeden.>

Welke maatregelen / afspraken stellen we concreet voor?

We denken dat voor een betere naleving een systematische aanpak nodig is. Het vraagt een planmatige en consequente aanpak van alle betrokken partijen samen.

Met name een lokale aanpak lijkt perspectief te bieden, ondersteund door landelijke kaders en instrumenten.

Deze aanpak kent in ieder geval de volgende 4 onderdelen:

1. De verstrekkers, daarmee worden alle medewerkers en vrijwilligers bedoeld die feitelijk alcohol verstrekken, leven de regels na. Ze zijn voldoende toegerust met kennis en

vaardigheden om adequaat op te treden. Het vraagt om een bedrijfscultuur waarin het naleven de norm is.

Wat hiervoor nodig is, verschilt sterk per verstrektingskanaal en uitgangssituatie. Bij de kanalen zoals de Horeca en de sportkantines is het toerusten van de verstrekkers met vaardigheden en hulpmiddelen nodig en het versterken van de norm. Er is behoefte aan goed e-learning materiaal en een programma om dit breed uit te rollen. Hulpmiddelen zijn bijvoorbeeld de ID swiper. Er kan geleerd worden van de programma's van de supermarkten en slijters.

Een mogelijkheid is ook om met financiële prikkels de aandacht te vergroten. Het model dat de gemeente Utrecht heeft opgezet samen met horecaondernemingen verdient navolging. Bij deze aanpak spreken gemeente en ondernemers af de naleving verhogen. Ze dragen beide bij aan de financiering, er wordt gemonitord en de resultaten teruggekoppeld en goed gedrag wordt beloond.

2. Monitoren van de naleving, evalueren en terugkoppelen.

Het meten van de naleving, ook op het niveau van afzonderlijke verstrekkingpunten (sportclubs, horecaondernemingen, slijters, supermarkten, internetbedrijven), moet een onderdeel zijn van de aanpak. Van groot belang is dat de uitkomsten snel worden teruggekoppeld met de gecontroleerden. Dat geeft aangrijpingspunten om te leren. Complimenten als het goed gaat en bewustwording en verbeteradviezen als de naleving achter blijft.

Naast monitorig op het niveau van verstrekkingpunten kan de naleving ook landelijk gemeten worden per kanaal en mogelijk ook met verdieping voor de kanalen of regio's waar de naleving achter blijft.

3. Handhaving

Handhaving moet een vast onderdeel zijn van de aanpak. Straffen is geen doel op zich, maar is het sluitstuk in een aanpak die uitnodigt en stimuleert. Als niet naleven geen gevolgen heeft, wordt het heel moeilijk om een hoog nalevingsniveau te bereiken.

We stellen vast dat de handhavingsdruk in veel gemeenten omhoog kan en moet. Het ontbreekt nu te vaak aan een consequente toepassing van de mogelijkheden om te sanctioneren. Bij het opleggen van sancties spelen te vaak andere overwegingen een rol.

We streven naar een consequente, zichtbare en voorspelbare naleving. Als er een overtreding wordt vastgesteld wordt er gesanctioneerd. Dit kan door de handhavingsaanpak vast te leggen in een protocol. Een landelijk op te stellen handreiking kan gemeenten hierbij ondersteunen. We bekijken of door regionale samenwerking de naleving verstrekt kan worden. Tenslotte bekijken we of er naast bestuursrechtelijke sanctionering het wenselijk is ook strafrechtelijk te kunnen ingrijpen.

Dit betreft niet alleen de toepassing van het bestuursrecht, er zijn ook mogelijkheden om in de subsidievoorwaarden aan sportverenigingen en andere paracommerciële verstrekkers voorwaarden te stellen aan de naleving van de leeftijdsgrens. Er

Naleving wordt risicogericht ingezet: de meeste inzet bij de verstrekkers met de slechtste naleving. Zorgvuldig en proportioneel sanctioneren wordt beleidsmatig in de gemeenten geregeld en consequent toegepast.

4. Wetgeving

Waar nodig wordt bekeken of de wetgeving aangepast moet worden. Daarbij zal o.a. nader worden gekeken naar het strafbaar stellen van wederverstrekking. VWS wil samen met de partijen bekijken of strafbaar stelling een bijdrage levert aan de naleving.

Ten aanzien van internetverkoop moet nader besproken worden of de regelgeving aanpassing behoeft.

Acties

We hebben de volgende acties afgesproken.

GRAAG DEZE AANVULLEN EN INVULLEN. WIE DOET MEE MET WELKE ACTIE, CONCREET DOEL. IK HEB ZONDER AFSTEMMING PARTIJEN INGEVULD, WAARVAN DEELNAME LOGISCH LIJKT

1. E-learning voor iedereen die alcohol verstrekt:
 - a. E-learning lesmateriaal voor alle verstrekkers gericht op kennis van de regels, ondersteuning bij gedrag door verstrekkers

Wie: KHN, CBL, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV, VWS
 - b. De medewerkers en vrijwilligers volgen deze training. In 2020 hebben x duizend verstrekkers de training gevolgd

Wie: KHN, CBL, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV
2. Nalevingsaanpak van gemeenten en verstrekkers (Bijvoorbeeld een aanpak zoals de gemeente Utrecht toepast samen met horecabedrijven). In y gemeenten wordt zo'n aanpak uitgerold.

Wie: VNG, KHN, NVDI
3. Campagnes om tonen ID te bevorderen bijvoorbeeld in de NIX 18 campagne

Wie: VWS, KHN
4. Monitoringsprogramma naleving. Landelijke monitoring wordt aantal jaren voortgezet

Wie: VWS, VNG
5. Handreiking Handhaving DHW. In deze handreiking wordt onder andere beschreven hoe leeftijdcontrole uitgevoerd kan worden, hoe omgaan met sanctioneren

Wie: VNG, NVDI, VWS
6. Aanpassen van de DHW

Wie: VWS
7. Actie:

Nalevingsonderzoek leeftijdsgrens Drank- en horecawet

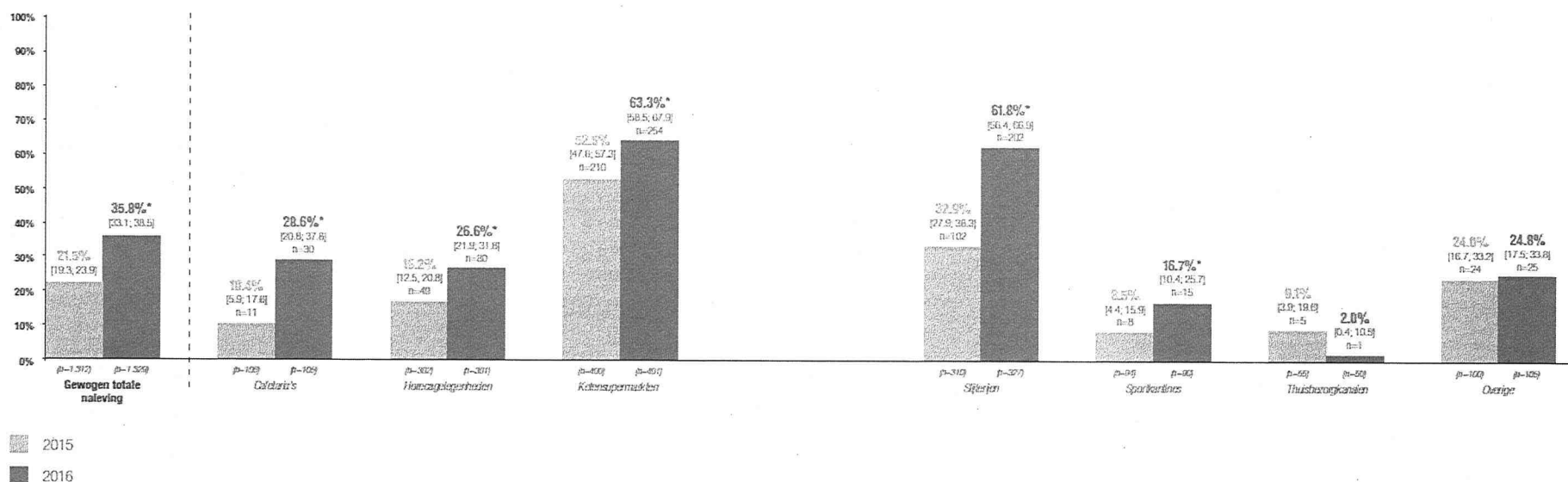
In 2016 is een landelijke nalevingsonderzoek van de leeftijdsgrens van 18 jaar voor de drank- en horecawet en tabakswet uitgevoerd. In 2018 herhalen wij dit onderzoek voor leeftijdsgrens voor de Drank- en horecawet. In het eerdere onderzoek waren de volgende verkoopkanalen in beeld gebracht:

cafetaria, horecagelegenheden, ketensupermarkten, slijterijen, sportkantines, thuisbezorgkanalen en overige alcoholverkoopkanalen.

(Onder overige kanalen vallen zelfstandige supermarkten en avondwinkels.) Deze hoofdcategorieën willen wij handhaven, zodat de meting te vergelijken is met de onderzoeken uit eerdere jaren. Onderstaande afbeelding vind je terug in het [onderzoek](#) op pagina 34.

Eventueel zouden we in de verkoopkanalen uitsplitsingen kunnen maken. Slijterijen zouden bijvoorbeeld opgeknipt kunnen worden, zodat de naleving van zowel zelfstandige – als de ketenslijterij apart gemeten en weergegeven kan worden.

Figuur 2 Nalevingspercentages [95% BI] alcoholverkoopkanalen

* Nalevingspercentage 2016 verschilt significant van nalevingspercentage 2015 ($p < 0.05$). Gewogen totale nalevingspercentages zijn gerapporteerd exclusief het nalevingspercentage van thuisbezorgkanalen. De categorie overige bestaat uit zelfstandige supermarkten en avondwinkels; sportkantines die schenkdijen hanteerden in 2015 en 2016 en hierdoor geen alcohol verkochten zijn geëxcludeerd.

Van: [redacted]
Aan: "Eus Peters"
Onderwerp: RE: Naleving inzet van slijterijen
Datum: woensdag 18 juli 2018 12:26:15

Eus,

Dank je,

Groet,

[redacted]

Van: Eus Peters [mailto:[redacted]@rndweb.nl]
Verzonden: woensdag 18 juli 2018 12:13
Aan: [redacted]; [redacted]@knkv.nl; [redacted]
[redacted]@noaberkracht.nl; [redacted]; 'Dalen W. van'; 'Assessor der Landelijke
Kamer van Verenigingen'; [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; 'Ron Andes MV'
Onderwerp: Naleving inzet van slijterijen

Beste leden groep naleving, [redacted] en [redacted],

Ik heb laatste stuk van [redacted] zoals gevraagd aangevuld met acties van slijters. De slijters in Nederland vallen uiteen in enkele groepen: VDN-ketenslijters, slijters aangesloten bij Koninklijke SlijtersUnie, borrelshops met slijterijvergunning aangesloten bij CBL, online web-only slijters (die ten minste één fysieke slijterij met vergunning moeten hebben) en niet-georganiseerde zelfstandige slijters.

Deze inbreng is afgestemd met Ron, die met vakantie is. Ron snapt dat naleving bij zijn leden, de zelfstandige slijters, omhoog moet. Maar het ontbreekt hem aan de middelen om een eigen nalevingssysteem op te zetten. Het uitvoeren van monitoringonderzoek zou een oplossing kunnen bieden.

Gezamenlijke slijters zetten in op:

- Ontwikkelen van een e-learning voor slijters
- Monitoringsysteem en opvolging daarvan
- Pilot collectieve nalevingcijfers '*zacht waar kan*' in relatie tot handhavingscapaciteit → aansluiting bij CBL pilot als VDN en zo mogelijk later ook SlijtersUnie → is namelijk alleen mogelijk voor collectieven die aantoonbaar goed naleven.
- Promotie NIX18 / collectieve sociale norm

Met vriendelijke groet,

Vereniging Drankhandel Nederland

Eus Peters

Secretaris

T: +31 70 [redacted]

M: +31 6 [redacted]

E: [redacted]@rndweb.nl

Overgoo 13 • 2266 JZ • LEIDSCHENDAM
Postbus 182 • 2260 AD • LEIDSCHENDAM

Van: [redacted]
Aan: "Eus Peters"
Onderwerp: RE: Nalevingsonderzoek
Datum: woensdag 25 juli 2018 10:14:07
Bijlagen: [image001.jpg](#)

Beste Eus,

Bedankt voor je input. We nemen je suggesties mee in de afwegingen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted] | Coördinerend beleidsmedewerker
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport | Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie
Parnassusplein 5 | Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag | Nederland |
☎ 06 [redacted] | 13e verdieping |
✉ [redacted]@minvws.nl www.rijksoverheid.nl |

Van: Eus Peters [mailto:[redacted]@rndweb.nl]
Verzonden: woensdag 18 juli 2018 16:47
Aan: [redacted]; [redacted]@knkv.nl; [redacted];
[redacted]@noaberkracht.nl; [redacted]; [redacted]; 'Dalen W. van';
'Assessor der Landelijke Kamer van Verenigingen'; [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: RE: Nalevingsonderzoek

Dank, [redacted]

Ik snap dat omwille van kosten je niet oneindig categorieën wilt toevoegen. Ik zou ook een knip aanleggen in monitoring 'externe doeleinden' en 'interne doeleinden'. Doel is hetzelfde, maar stelt andere eisen aan betrouwbaarheidspercentage, waardoor je intern tussen sectoren prima eea kunt bespreken, maar voor externe doeleinden aggregeert.

Voorbeeld:

In Nederland zijn in 2016 2.442 slijtersvergunningen afgegeven. Daarvan staan 775 op naam van een bij de VDN aangesloten (keten)slijterij. Er zijn naar schatting richting 1.100-1.200 borrelshops bij supermarkten en die als slijter een slijterijvergunning hebben. Deze zijn tot nu toe nergens apart bemeten voor zover wij weten. Dan blijven naar schatting 650 zelfstandig opererende slijters over, waarvan het grootste deel is aangesloten bij de Koninklijke SlijtersUnie, te weten 400.

Er zijn daarnaast naar schatting 400 'wijnwinkels'. Dat zijn winkels waar geen sterk alcoholische dranken worden verkocht en hoofdzakelijk wijn en/of bier, al dan niet gecombineerd met andere voedingsmiddelen. Deze winkels hebben geen slijtersvergunning nodig. En daarnaast zijn er warenhuizen en foodspeciaalzaken die – denk ik – onder 'overige categorie' vallen. Dat zijn warenhuizen, foodspeciaalzaken, nachtwinkels. Een onderbelichte categorie, waarvan ik hoor

dat daar nogal wat lekken zitten (naast online)

In totaal was het aantal aankoopopgaven $n=327$ onder slijterijen de laatste keer. Die waren gepikt onder de 775 VDN slijters en 650 zelfstandig opererende slijters, waarvan 400 KSU. Je kunt met een steekproef van 327 blijkbare wat zeggen met 95% betrouwbaarheid over 'slijterijen'. Die 95% zekerheid geldt niet voor 'VDN-slijterijen' apart of voor 'zelfstandig opererende slijters' afzonderlijk. Maar dat wil niet zeggen dat je daarover voor INTERNE doeleinden niets kunt zeggen. Dat kun je indicatief wel degelijk. Wen daarmee kunnen BOA's en anderen wel degelijk iets. Nergens staat ook dat je iets met 95% zekerheid moet kunnen zeggen ... Overigens blijft de vraag waarom >1.000 borrelshops nooit apart zijn meegenomen in een meting en in cijfer van supermarkten zijn opgenomen. Mijn indruk is dat ze goed scoren overigens.

Als je verder een paar grote online web-only webshops meeneemt (denk bijv. aan wijnvoordeel.nl, wijnbeurs.nl, wijnkring.nl, drankgigant.nl, goedkoopdrank.nl etc.; let op: niet iedereen heeft een slijterijvergunning nodig), kun je zeker iets zeggen over naleving aldaar. Vraag is of je dit moet opsplitsen in 'online slijters' en 'online zwakke alcoholverkopers'? Wederom: goed als je wel twee steekproefbakjes maakt en over het gehaal in externe rapportages wilt rapporteren. Je zou zelfs misschien kunnen rapporteren kwalitatief 'dat er geen significant verschil is tussen 'online slijters' en 'online zwakke alcoholverkopers', zonder dat dit met 95% significantie is.

En wat – ongeacht de uitkomst van blurring – belangrijk is, is controleren van allerlei concepten in gemeenten waar van alles wordt gedoogd. Rotterdam lijkt zelfs in coalitieakkoord te hebben gezet dat alles maar mag.

Doel is:

- je wilt lekken bovenkrijgen en daar gericht op toezien.
- je wilt voorkomen dat groepen wegvallen in 'gemiddelden': Slijters doen gemiddeld 61,8%, waarvan je inmiddels ook weet dat ketenslijters >80% scoren.
- En je wilt collectieven die het goed doen, door BOA's *kunnen* worden ontzien in gericht toezicht.

Ik zou dus toevoegen:

- Borrelshops als aparte categorie
- Steekproef ketenslijters / zelfstandige slijters significanter maken en VDN en SlijtersUnie vragen hun ledenlijst aan te leveren om tegen de steekproef te mappen.
- Ik zou 'overig' wat verder optuigen, zodat je met enige significantie over onderscheidende groepen als foodspeciaalzaak, nachtwinkel, warenhuis, gedoogde blurringzaak etc. wat zou kunnen zeggen. Het zijn vooral de rafelranden waar het fout gaat én eerder bij 'klein, onafhankelijk' dan bij 'groot, samenwerkingsverband'.

Met vriendelijke groet,

Vereniging Drankenhandel Nederland

Eus Peters

Secretaris

T: +31 70 [REDACTED]

M: +31 6 [redacted]
E: [redacted]@rndweb.nl

Overgoo 13 • 2266 JZ • LEIDSCHENDAM
Postbus 182 • 2260 AD • LEIDSCHENDAM

Van: [redacted] <[redacted]@minvws.nl>

Verzonden: woensdag 18 juli 2018 11:35

Aan: [redacted]@knkv.nl' <[redacted]@knkv.nl>; [redacted]@khn.nl>;
[redacted]@noaberkracht.nl' <[redacted]@noaberkracht.nl>; [redacted]
<[redacted]@vnoncw-mkb.nl>; [redacted] <[redacted]@cbl.nl>; 'Dalen W. van'
<[redacted]@stap.nl>; 'Assessor der Landelijke Kamer van Verenigingen' <assessor@lkvv.nl>;
Eus Peters <[redacted]@rndweb.nl>; [redacted] <[redacted]@VNG.NL>;
[redacted] <[redacted]@trimbos.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@minvws.nl>; [redacted]
<[redacted]@minvws.nl>; [redacted] <[redacted]@minvws.nl>

Onderwerp: Nalevingsonderzoek

Beste leden van de werkgroep naleving,

In het alcoholdeel van het preventieakkoord willen we afspraken maken over naleving van de leeftijdsgrens.

VWS heeft hier eerder in 2015 en 2016 onderzoek naar gedaan.

We hebben nog de mogelijkheid dit onderzoek dit jaar opnieuw uit te voeren.

We willen dit gebruiken als een soort 0 meting voor de afspraken in het preventieakkoord.
Daarom leg ik aan jullie voor de vraag welke doelgroepen we onderscheiden.

In bijgaand document treffen jullie de indeling in 2015 en 2016 aan. We willen graag minimaal deze indeling zodat het onderzoek ook vergelijkbaar is met die in 2015 en 2016.

Er zijn ook nog mogelijkheden om de doelgroepen iets verder te specificeren.

We vragen welke groepen jullie willen onderscheiden. Om het onderzoek betaalbaar te houden kan het aantal groepen slechts beperkt toenemen.

In de werkgroep is gesproken over het onderscheiden van ketenslijters en andere slijters.

We zoeken ook nog of de thuisbezorgkanalen opgesplitst moet worden en zo ja hoe dan. Als er ideeën zijn horen we die graag.

Kortom graag jullie advies wat een goede indeling is voor het monitoren van de naleving nu en om het effect van de afspraken te volgen de komende jaren als we dit onderzoek herhalen. Op basis van jullie adviezen maakt VWS de opdracht definitief.

Graag volgende week jullie reactie naar [redacted].

Groet,

[redacted]

Naleving leeftijdsgrens, inclusief wederverstrekking

Inleiding

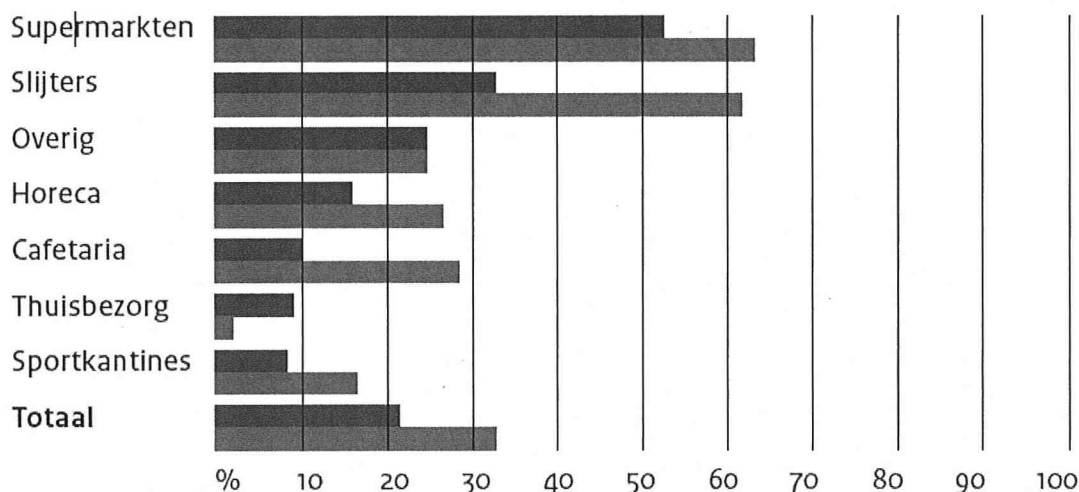
Voor jongeren (jonger dan 18 jaar) is alcohol, ook bij matig gebruik schadelijk. Daarom is steunen alle partijen maatregelen en acties om alcoholgebruik onder jongeren terug te dringen. Uit onderzoek blijkt dat jongeren alcohol voor het grootste deel krijgen van familie en vrienden. Uit een onderzoek van de bureaus Nuchter en Interval onder 16 en 17 jarigen bleek dat 83% alcohol krijgt van vrienden en familie en 17% van verkoopkanalen. De aanpak om het alcoholgebruik onder jongeren te verminderen moet zich niet alleen richten op de naleving van de leeftijdsgrens door verstrekkers, maar ook op het beïnvloeden van ouders bijvoorbeeld via de NIX18 campagne.

Dat neemt niet weg dat de naleving van de wettelijke eisen op goed niveau moet liggen. In deze notitie wordt beschreven wat de partijen willen bereiken en hoe we dat gaan doen.

Waar staan we met de naleving?

De laatste nalevingstudie die de verkoopkanalen vergelijkt is van 2016. Naleving wordt gemeten door mystery guests van 17 jaar aankoop pogingen te laten doen. Er is meer informatie beschikbaar over de naleving binnen branches bij de overheid en bij sommige branches zelf. Bij supermarktketens varieerde de naleving tussen 22,6% en 86,7% (onderzoek 2016). Bij zelfstandige slijters was de naleving 28,0% en bij ketenslijters 80,9% (2016) en bij sportkantines varieerde de naleving tussen 17,9 en 25,3% (2018)

Naleving leeftijdsgrens alcohol is verbeterd

Bron: Nuchter Kenniscentrum Leeftijdsgrenzen, 2016

2015 2016

Tabel 4 Percentage kooppogingen, slaagkans en koop-slaagindex alcohol*

	Kooppogingen, in % jongeren (N=510)	Slaagkans, in %	Koop-slaagindex, in %	Rangorde
Horecagelegenheden	9	84	8	1
Cafetaria's	3	90	2	2
Sportkantines	2	92	2	3
Supermarkten	3	48	2	4
Slijterijen	2	67	1	5
Avondwinkels	<1	67	<1	6
Thuisbezorgkanalen	<1	91	<1	7

*Onafgeronde cijfers zijn gebruikt om de koop-slaagindex te berekenen en de rangorde te bepalen.

Naast het percentage naleving is in het genoemde onderzoek van Nuchter en Interval ook een rangorde gemaakt van kooppogingen en slagingspercentage. In bovenstaande tabel zijn de resultaten weergegeven.

Hoewel er sprake is van een stijging van het nalevingniveau over de hele linie constateren we dat het de afgelopen jaren bij een aantal sectoren lastig was om de naleving op een fors hoger niveau te krijgen.

We gaan hierna in op enkele kenmerken van de verschillende verkoopkanalen die van invloed zijn op de naleving. Dit doet natuurlijk niets af aan de verplichting die voor iedereen hetzelfde is om de wet na te leven.

De kenmerken van de verkoopkanalen verschillen sterk en hebben invloed op de manier waarop er gestuurd kan worden op de naleving. Supermarkt- of slijtersketens sturen via personeelsbeleid en concernbeleid direct op de naleving. Voor de sportbonden met afzonderlijke verenigingen en veel vrijwilligers achter de bar en brancheorganisaties met een achterban die voornamelijk bestaat uit mkb-bedrijven (zoals Koninklijke Horeca Nederland en de Slijtersunie) zijn de sturingsmogelijkheden minder en blijkt het veel lastiger om naleving op een hoger plan te krijgen.

Een bijzonder risico vormen sommige grotere evenementen omdat er daarbij veel tijdelijk personeel wordt ingezet, er veel wederverstreking plaats vindt en de eventuele sancties niet in verhouding staan tot het voordeel van niet-naleven.

We hebben ook stil gestaan bij de handhaving door de gemeenten. Het beeld is dat er grote verschillen zijn tussen gemeenten onderling. Een belangrijk knelpunt is dat de bestuurlijk verantwoordelijken in de gemeenten die de sancties uiteindelijk moeten opleggen terughoudend zijn om sanctionerend op te treden, ook als er meerdere overtredingen zijn vastgesteld.

Wat is de ambitie voor 2021 en 2040?

We zijn van mening dat alle verkoopkanalen moeten zorgen voor een goede naleving van de leeftijdsgrens. Alcohol is een bijzonder product dat niet geschikt is voor minderjarigen. Het naleven van de wet is de norm.

<We streven in 2021 naar een nalevingniveau van 80% voor verkoop ten behoeve van thuisconsumptie en 50% voor de verkoop voor consumptie ter plaatse. Het lagere percentage voor verkoop ter plaatse is een tussenstap op weg naar een goed nalevingniveau (80%).

Deze streefwaarden zijn geen resultaatverplichting voor de ondertekenaars. Deze waarden gaan we gebruiken om te beoordelen welke bedrijven of verkoopkanalen op schema liggen en waar er behoefte is aan extra inspanningen, controles of bijsturing. Het is daardoor voor alle alcoholverstrekkers een referentiepunt.>

of

<We spreken af de maatregelen en acties uit te voeren die hierna zijn beschreven. Deze hebben als doel om de naleving substantieel te verhogen bij de deelnemende partijen of indien aan de orde een hoog nalevingniveau vast te houden. Een kwantitatieve afspraak over het nalevingniveau hebben we niet opgenomen omdat de ondertekende partijen deze (zeker afzonderlijk) onvoldoende kunnen beïnvloeden.>

VWS stelt voor om in het akkoord op te nemen dat als uit de nalevingsmetingen blijkt dat sectoren een nalevingsniveau van 80% niet (gaan) bereiken, de sector verplicht wordt een beschreven en geborgde aanpak gericht op naleving te implementeren. In de DHW kan dit opgenomen worden.

Welke maatregelen / afspraken stellen we concreet voor?

We denken dat voor een betere naleving een systematische aanpak nodig is. Het vraagt een planmatige en consequente aanpak van alle betrokken partijen samen.

Met name een lokale aanpak lijkt perspectief te bieden, ondersteund door landelijke kaders en instrumenten.

Deze aanpak kent in ieder geval de volgende 4 onderdelen:

1. Beïnvloeden van de sociale norm

Aangezien jongeren vooral alcohol krijgen via familie en vrienden is het beïnvloeden van de sociale norm dat het geen probleem is als jongeren (af en toe) drinken van groot belang. Dit is tegelijkertijd een lastige opgave.

De NIX 18 campagne is hier mede opgericht. Deze willen we voortzetten en versterken. Voor het sterker beïnvloeden van deze sociale norm is meer nodig. We stellen voor een aanpak te ontwikkelen hoe de sociale norm effectief beïnvloed kan worden.

2. De verstrekkers, daarmee worden alle medewerkers en vrijwilligers bedoeld die feitelijk alcohol verstrekken, leven de regels na. Ze zijn voldoende toegerust met kennis en vaardigheden om adequaat op te treden. Het vraagt om een bedrijfscultuur waarin het naleven de norm is.

Wat hiervoor nodig is, verschilt per verstrektingskanaal en uitgangssituatie. Bij de kanalen zoals de horeca en de sportkantine is het toerusten van de verstrekkers met vaardigheden en hulpmiddelen nodig en het versterken van de norm. Er is behoefte aan goed e-learning materiaal en een programma om dit breed uit te rollen. Hulpmiddelen zijn bijvoorbeeld een ID swiper of kassahulp. Er kan geleerd worden van de programma's van de supermarkten en slijters.

Een mogelijkheid is ook om met financiële prikkels de aandacht te vergroten. Het model dat de gemeente Utrecht heeft opgezet samen met horecaondernemingen verdient navolging. Bij deze aanpak spreken gemeente en ondernemers af de naleving te verhogen. Ze dragen beide bij aan de financiering, er wordt gemonitord en de resultaten teruggekoppeld en goed gedrag wordt beloond met teruggave van (een deel van) de inleg. Op deze manier draagt de 'niet-nalever' het meeste bij aan de kosten.

3. Monitoren van de naleving, evalueren en terugkoppelen.

Het meten van de naleving, ook op het niveau van afzonderlijke verstrekkingpunten (sportclubs, horecaondernemingen, slijters, supermarkten, internetbedrijven), moet een onderdeel zijn van de aanpak. Van groot belang is dat de uitkomsten snel worden teruggekoppeld met de gecontroleerden. Dat geeft aangrijpingspunten om te leren.

Complimenten als het goed gaat en bewustwording en verbeteradviezen als de naleving achter blijft.

Het is waardevol als ketens en brancheorganisaties met een eigen kwaliteitssysteem om de naleving te borgen hun systeem landelijk kunnen laten keuren. Hierdoor kan de controle-intensiteit lager zijn bij goed functionerende kwaliteitssystemen (onderdeel van risicogericht toezicht).

De monitoring dient zich ook te richten op de warenhuizen, kleine food speciaal zaken en dergelijke die alcohol verkopen.

Naast monitoring op het niveau van verstrekkingpunten kan de naleving ook landelijk gemeten worden per kanaal en mogelijk ook met verdieping voor de kanalen of regio's waar de naleving achter blijft.

4. Handhaving

Handhaving moet een vast onderdeel zijn van de aanpak. Straffen is geen doel op zich, maar is een onmisbaar onderdeel in een aanpak die daarnaast uitnodigt en stimuleert. Als niet naleven geen of onvoldoende gevoelde gevolgen heeft, wordt het heel moeilijk om een hoog nalevingniveau te bereiken.

We stellen vast dat de handhavingdruk in veel gemeenten omhoog kan en moet. Het ontbreekt nu te vaak aan een consequente toepassing van de mogelijkheden om te sanctioneren. Bij het al of niet opleggen van sancties spelen te vaak andere overwegingen een rol.

We streven naar een consequente, zichtbare en voorspelbare naleving. Als er een overtreding wordt vastgesteld wordt er gesanctioneerd. Dit kan door de handhavingaanpak vast te leggen in een protocol. Een landelijk op te stellen handreiking kan gemeenten ondersteunen bij het verplichte Preventie- en Handhavingsplan. We bekijken of door regionale samenwerking de naleving verder verstrekt kan worden. Tenslotte bekijken we of er naast bestuursrechtelijke sanctionering de strafrechtelijke route (Wet Economische Delicten) beter kan worden benut.

Gemeenten kunnen niet alleen door de toepassing van het bestuursrecht de naleving bevorderen, er zijn ook mogelijkheden om in de subsidievoorwaarden aan sportverenigingen en andere paracommerciële verstrekkers voorwaarden te stellen aan de naleving van de leeftijdsgrens.

Handhaving wordt risicogericht ingezet: de meeste inzet bij de verstrekkers met de slechtste naleving. Vanuit een risicoanalyse wordt de handhavingcapaciteit gericht ingezet. In de risicoanalyse wordt alle kennis samengebracht zoals of een verstrekker is aangesloten bij een geborgd systeem, resultaten van naleving tot nu toe, de mate waarin de jongeren het verkooppunt bezoeken. Zorgvuldig en proportioneel sanctioneren wordt beleidsmatig in de gemeenten geregeld en consequent toegepast.

5. Wetgeving

Waar nodig wordt bekeken of de wetgeving aangepast moet worden. Daarbij zal o.a. nader worden gekeken naar het strafbaar stellen van wederverstrekking en strafbaarstelling van de koper jonger dan 18 in de supermarkt. VWS wil samen met de partijen bekijken of bredere strafbaar stelling een bijdrage levert aan de naleving.

Ten aanzien van internetverkoop moet nader besproken worden of de regelgeving aanpassing behoeft, zowel voor sterke alcoholische dranken als voor zwak alcoholische dranken. Gezien de zeer lage naleving en beperkte mogelijkheden voor handhaving is het

te overwegen in ieder geval voor deze branche aan het verstrekken van alcohol de eis te verbinden dat ze een beschreven en geborgd systeem toepassen bij de verkoop.

Daarnaast wordt mede op basis van de evaluatie de Drank en Horecawet gemoderniseerd, hierbij komen o.a aan de orde de inrichtingseisen van horecaondernemingen, eisen aan het diploma Sociale Hygiëne en dergelijke.

Acties

We stellen voor de volgende acties af te spreken.

1. E-learning voor iedereen die alcohol verstrekt:

- a. E-learning lesmateriaal voor alle verstrekkers die niet beschikken over een diploma Sociale Hygiëne gericht op kennis van de regels, ondersteuning bij gedrag door verstrekkers (hoe verkoop je 'nee'). De e-learning voor het personeel van de supermarkten is recent herzien.

Er wordt vanuit één opdracht gecoördineerd door VWS voor de verschillende groepen (in ieder geval horeca en paracommercie) e-learning lespakket ontwikkeld. Voor slijters wordt de e-learning geactualiseerd.

Wie: KHN, CBL, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV, VWS

Kosten: 400.000,- (VWS)

- b. Communicatie campagne om het materiaal actief te verspreiden en deelname te organiseren bij de verstrekkers,

Wie: KHN, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV

Kosten: KHN, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV

- c. De medewerkers en vrijwilligers die niet beschikken over een diploma Sociale Hygiëne volgen deze training. In 2020 hebben x duizend verstrekkers de training gevolgd

Wie: KHN: 160.000 deelnemers, CBL: deelnemers, VDN: ... deelnemers, Slijtersunie: deelnemers, NOC-NSF: deelnemers, LKVV: Deelnemers

Kosten: KHN, CBL, VDN, Slijtersunie, NOC-NSF, LKVV

2. Nalevingsaanpak van gemeenten en verstrekkers

- a. Gemeenten richten risicogerichte handhaving in.

Hieronder passen de volgende activiteiten

- Handreiking Handhaving DHW. In deze handreiking wordt onder andere beschreven hoe leeftijdcontrole uitgevoerd kan worden (zoals een beschrijving hoe testkopers van 17 jaar ingezet kunnen worden) , de geborgde procedures voor het sanctioneren om dat proces objectief en voorspelbaar te maken en de ruimte voor bestuurlijke bijsturing te beperken, inrichten van risicogericht toezicht. Ook de handhaving van doorschenken wordt hierin opgenomen.
- 10 gemeenten die concreet risicogericht de handhaving inrichten en extra handavingsinspanningen leveren. De ervaringen worden gedeeld met andere gemeenten.

Wie: VNG, NVDI, VWS

Kosten: 500.000 (VWS)

- b. In de horeca: Bijvoorbeeld een aanpak zoals de gemeente Utrecht toepast samen met horecabedrijven. In 10 gemeenten wordt zo'n aanpak uitgerold.

Wie: VNG, KHN, VWS

Kosten: 80.000 VWS, 80.000 gemeenten (8000 per gemeente), 80.000 deelnemende bedrijven

- c. In de sport:

- d. Met supermarkten

Pilot voor de ontwikkeling van een periodiek systeemcontrole. Supermarkten brengen (onder toezicht van bijv een aantal GGD-regio's of de NVWA) hun naleving op orde. Onderdeel zijn periodieke controles met mysterieshoppers. Het is noodzakelijk een kwaliteitskader op te richten om de controles te ontsluiten voor de toezichthouder ten behoeve van risicogericht toezicht.

Wie: CBL, VWS, ?

Kosten: 700.000 (VWS?)

3. Campagnes

- a. NIX 18 algemeen

In de NIX 18 campagne is de expliciete koppeling aan roken en alcohol (als ondertitel van de campagne) losgelaten. De boodschap voor roken en alcohol is verschillend. De algemene NIX 18 slogan sluit roken niet uit. NIX 18 laat roken niet zien. Het laatste TV filmpje gaat expliciet in op de afspraak om geen alcoholische drank te nemen, zonder enige verbinding met roken.

Voortzetten NIX 18 campagne

Wie: VWS, NOC-NSF, KHN, CBL, GGD/GHOR (de huidige partners van NIX 18 die deelnemen aan het preventieakkoord), zijn er organisaties die willen meedoen?

Kosten: voor huidige campagne is financiering

- b. NIXzonderID: Campagne om tonen ID te bevorderen in de NIX 18 campagne.

Wie: VWS, KHN, CBL, NOC-NSF, (huidige partners), Nederlandse Brouwers, VDN, Slijterijen, LKVV

Kosten:

- c. Ontwikkelen aanpak om de sociale norm te beïnvloeden. Dit vraagt om een verkenning om tot een effectieve aanpak te komen. De aanpak zelf kan nu nog niet worden ingevuld.

Wie: Trimbosinstituut samen met de partijen aan tafel

Kosten: 100.000 (De aanpak zelf: PM post)

4. Monitoringsprogramma naleving. Landelijke monitoring wordt aantal jaren voortgezet

Wie: VWS, VNG, Slijtersunie, VDN, HKN, CBL, NOC-NSF, NVDI

Kosten: 2020: 150.000; 2022: 150.000,- (VWS)

Kosten: VWS

5. Aanpassen van de DHW. Voor de thema's zie paragraaf wetgeving.

Wie: VWS

6. Geborgde nalevingsystemen: Ketens en anderen? Hebben / ontwikkelen geborgde nalevingsystemen . Er wordt een kwaliteitstoets georganiseerd.

Wie: CBL, VDN, VNG, VWS

Kosten: 100.000 (VWS)

Van: [redacted]
Aan: "Eus Peters"
Cc: Ron Andes MV; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: RE: Nazending marketing tbv 6e bijeenkomst
Datum: woensdag 15 augustus 2018 13:02:35

Ha Eus,

Volgens mij gaan we in de komende onderzoeken een onderscheid maken tussen zelfstandige slijterijen, ketenslijterij en borrelshop. Met die resultaten in de hand zullen we denk ik kijken wat rechtvaardig en nodig is.

Gr,
[redacted]

Van: Eus Peters [mailto:[redacted]@rndweb.nl]
Verzonden: woensdag 15 augustus 2018 10:00
Aan: [redacted]
CC: Ron Andes MV
Onderwerp: Re: Nazending marketing tbv 6e bijeenkomst

Hoi [redacted]

Hoe zie je dat voor je, "slijters"?

- >700 VDN slijterijen zit gemiddeld al richting 80%. Sommigen op 90 en anderen niet
- 400 leden van SlijtersUnie gaan hun best doen om huidige 30% omhoog te brengen
- 1.100 borrelshops is niet bekend, maar we nemen aan dat die gemiddeld in buurt zitten van supermarkten en tussen 30-90% zitten per keten
- niet leden weten we niet en tekenen ook niet

En wie wil je dan met kan bepaling een systeem voorschrijven als het streefgetal van "slijters" niet wordt gehaald?

Met vriendelijke groet,

Eus Peters

T: +31 70 [redacted]
M: +31 6 [redacted]
E: [redacted]@rndweb.nl

Op 14 aug. 2018 om 16:26 heeft [redacted]@minvws.nl> het volgende geschreven:

Beste deelnemers PA Problematisch alcoholgebruik,

Ter illustratie van de ambities ter verbetering van de naleving van de leeftijdsgrens had u nog een grafiek en tabel te goed van deze deeltafel. Zodoende komen de ambities helder in beeld. Deze zal, met uw goedvinden uiteraard, ook in het PAPA doc worden opgenomen.

Ambities:

- De ambitie is 100% naleving van de leeftijdsgrens bij verstrekking van alcohol in 2030. Dit geldt voor alle verstrekkers van alcohol, zowel voor thuisconsumptie als voor consumptie ter plaatse, zowel offline als online.
- Verstrekkers streven naar een lineair stijgende naleving, met als startpunt het nalevingsniveau in 2016 en als eindpunt de ambitie in 2030.
- In 2020 en 2024 wordt in kaart gebracht of verstrekkers op koers liggen om het ambitieniveau te halen en waar behoefte is aan extra inspanningen, controles of bijsturing.

<image001.png>

Hg,

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 augustus 2018 15:02
Aan: [redacted]; 'Eus Peters'; [redacted]@knvb.nl; 'Wim van Dalen';
 [redacted]@sljtersunie.nl; [redacted]@noaberkracht.nl; [redacted];
 [redacted]; 'Assessor@ikvv.nl'; 'Peter de Wolf'; 'Cees-Jan Adema';
 [redacted]@kbo-pcob.nl; [redacted]@oudersonderwijs.nl;
 [redacted]@knov.nl; [redacted]@mboraad.nl; [redacted]@vo-raad.nl;
 [redacted]@depoortvankleef.nl; [redacted]@jellinek.nl; [redacted]@knov.nl;
 [redacted]; [redacted]@kbo-pcob.nl; [redacted];
 [redacted]@uvt.nl; [redacted]@trimbos.nl; [redacted]@vng.nl;
 [redacted]@khn.nl; [redacted]@vnoncw-mkb.nl; [redacted]@ggdnog.nl;
 [redacted]@depoortvankleef.nl; 'Rene Roorda'; [redacted]; 'Rianne van den Berg';
 [redacted]; [redacted]@mboraad.nl; [redacted]@ggdghor.nl;
 [redacted]@vo-raad.nl; [redacted]@mboraad.nl; [redacted]@cbl.nl;
CC: [redacted]@ede.nl;

Onderwerp: Nazending marketing tbv de bijeenkomst

Beste deelnemers PA Problematisch alcoholgebruik,

Bij deze de beloofde nazending voor wat betreft marketing, zoals voorlopig opgenomen in het PAPA doc.

Tot morgen!

Hg,

Van: [redacted]

Dubbel met document 106

A. Marketing van alcoholhoudende drank*Overwegingen*

- Alcoholreclame en alcoholmarketing (hierna: alcoholmarketing) hebben invloed op het gebruik van alcoholhoudende drank. In welke mate alcoholmarketing bijdraagt aan problematisch alcoholgebruik is onderwerp van nader onderzoek.
- Om problematisch alcoholgebruik tegen te gaan, is het belangrijk te weten wat het effect en de impact is van alcoholmarketing op de verschillende leeftijdsgroepen. Daarbij moet zowel gelet worden op de inhoud van de reclameboodschappen (content) als op de frequentie van de vertoning ervan (volume).
- Het is nodig om een gedragen en onafhankelijk onderzoeksprogramma op te zetten om tot betere inzichten te komen over de impact (content en volume) van alcoholmarketing in Nederland. Voorkomen dient te worden dat maatregelen tegen problematisch alcoholgebruik contraproductief werken.
- Als er maatregelen worden getroffen, dan zijn deze evidence based of er moet worden gewerkt aan het versterken van de evidence base.
- Bij het kiezen van de instrumenten die ingezet worden bij het reguleren van alcoholmarketing (zelfregulering en wetgeving) dient effectiviteit leidend te zijn.
- De keuze om al dan niet alcohol te drinken moet een bewuste keuze zijn en niet één die vanzelfsprekend is vanwege gewoonte of groepsdruk. Associaties tussen alcohol en bepaalde activiteiten zouden daarom niet vanzelfsprekend horen te zijn.
- Afspraken over alcoholmarketing dienen bij te dragen aan de doelen die we ten aanzien van problematisch alcoholgebruik hebben vastgesteld. Dat wil zeggen jongeren onder de 18 en zwangere vrouwen drinken niet, voor de overige volwassenen is het doel om niet zwaar of overmatig te drinken.
- Anders dan de meeste andere lidstaten van de Europese Unie heeft Nederland de geldende Europese regeling m.b.t. reclame (Audiovisuele Mediarijclijn), waaronder alcoholreclame, niet geïmplementeerd in wetgeving maar als zelfregulering.
- De Reclamecode Alcoholhoudende Dranken gaat mee in de tijd en met de technologische ontwikkelingen, zoals social media. Naast de letter van de bepaling, dient de geest van de bepaling een uitgangspunt te zijn.

*Maatregelen***- Jongeren**

- o Het Intraval onderzoek (2018) toont aan dat jongeren op de volgende locaties (zeer) veel één of meerdere vormen van alcoholmarketing waarnemen: supermarkten (43%), televisie (32%), horeca (26%), bioscopen (26%) en social media (24%). Het streven is dat alcoholmarketing jongeren niet of zo weinig mogelijk bereikt en beïnvloed. Dit gaat verder dan dat alcoholmarketing niet gericht mag zijn op jongeren.
- o In 2019 vindt onafhankelijk onderzoek plaats naar de alcoholuitingen bij bovengenoemde locaties die bijdragen aan het bereik en de beïnvloeding van jongeren. Partijen spreken af vóór 2021 met oplossingen te komen om het bereik en de beïnvloeding op die locaties naar redelijkheid te beperken (VWS en Sport)

- Sport

De manier waarop de maatschappij tegen alcohol aankijkt en hoe met alcohol wordt omgegaan is aan het veranderen. Dat betekent dat ook de manier waarop tegen de combinatie alcohol en sport wordt aangekeken verandert en dat er steeds vaker vragen zijn over de huidige hechte band tussen sport en alcohol. Het is daarom goed om de komende periode te onderzoeken en vast te stellen hoe de band tussen sport en alcohol minder hecht kan worden.

- o Vanaf 2020 langs sportvelden op amateurclubs geen signing meer voor alcoholhoudende drank (Sport en Nederlandse Brouwers)
- o Onderzoek naar de mate waarin sport afhankelijk is van de sponsoring van de alcoholindustrie en welke alternatieven mogelijk zijn. Voorgesteld wordt dit integraal op te pakken met eenzelfde soort onderzoek naar sponsoring door de voedingsindustrie. (VWS en Sport)

Met opmerkingen [1]: Aan de preventietafel wordt gedeeld dat een oplossing om alcoholmarketing te beperken tot het gangpad met alcoholhoudende dranken geen meerderheid heeft binnen de werkgroep.

- Social media

Social media is een veelgebruikt medium voor alcoholmarketing, met een groot bereik bij o.a. jongeren.

- o In kaart brengen welke social media kanalen al dan niet worden toegepast en de motieven daarbij (STIVA)
- o In kaart brengen van de technologische stand van zaken ten aanzien van het afsluiten van bepaalde leeftijdscategorieën door de platforms en het maken van afspraken erover, zoals met Facebook, Instagram en het openbare gedeelte van Youtube (STIVA)
- o Een onafhankelijke nulmeting in 2019 en een onafhankelijke effectmeting in 2021 van bovenstaande stappen om te beoordelen in welke mate ze hebben bijgedragen aan de verdere afname van het bereik van 18-minners via social media door alcoholmarketing (STIVA)

- Alcoholvrij bier

Alcoholvrij bier is niet bedoeld voor minderjarigen en de reclame voor deze producten wordt daarom niet op minderjarigen gericht.

- o Het opstellen van een code voor verantwoorde marketing van alcoholvrij bier. Deze code zal tot stand komen na overleg met betrokken stakeholders in een consultatieronde. Dit zal parallel lopen aan de evaluatie voor de Reclamecode voor alcoholhoudende dranken (STIVA en Nederlandse Brouwers)

- Onafhankelijke consultatie en evaluatie van de Reclame Code voor Alcoholhoudende Dranken

In de Alcoholcode is op basis van zelfregulering afspraken gemaakt over verantwoorde alcoholmarketing. Om de effectiviteit van de Code te borgen, is een evaluatie gewenst (VWS en STIVA).

- o In 2019 vindt een onafhankelijke evaluatie plaats met aanbevelingen over o.a. de meest effectieve instrumentenmix, waarbij de eerste stap is het aanwijzen van een onafhankelijke begeleidingscommissie. De begeleidingscommissie wordt gewezen op de erkende wetenschappelijke onderzoeksmethodieken, zoals de inzet van een jongerenpanel
- o Partijen bij het preventieakkoord worden gevraagd om deel te nemen aan de begeleidingsgroep om de scope van de opdracht te bepalen en de uitvoering en resultaten te bespreken. Onderdelen van het onderzoek zijn o.a.:
 - inhoudelijke bespreking van de Reclamecode voor Alcoholhoudende dranken: formulering teksten, onderdelen die missen, etc
 - draagvlak van adverteerders en mediakanalen, effectiviteit
 - checken mate van naleving en handhaving
 - monitoring
 - governance

- Impact en effect alcoholmarketing

- o Er wordt met partijen een onderzoeksagenda ontwikkeld om een afgestemd en gedragen inzicht te krijgen over de impact en het effect van alcoholmarketing op problematisch alcoholgebruik. Thema's voor onderzoek zijn:
 - content en volume alcoholmarketing voor alle leeftijdsgroepen
 - impact en effect alcoholmarketing voor problematische alcoholgebruikers
 - impact en effect marketing van 0.0 dranken op jongeren en op alcoholconsumptie

Het onderzoek wordt door een onafhankelijke organisatie uitgevoerd. Op basis van de onderzoeksuitkomsten treden partijen in overleg om oplossingen te bespreken (VWS).

Met opmerkingen [2]: Aan de preventietafel wordt gedeeld dat ter discussie staat of STIVA, naast VWS opdrachtgever kan zijn als het uitgangspunt een onafhankelijke evaluatie is.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]; Eus Peters
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Lancering en finale versie Nationaal Preventieakkoord
Datum: woensdag 21 november 2018 14:45:00

Dag [REDACTED] en Eus,

Om alvast jouw vraag over het tekenen te beantwoorden, [REDACTED]: De akkoorden komen op drie aparte borden te staan, dus het is inderdaad de bedoeling dat per deelakkoord getekend wordt. De is ondertekening symbolisch, we zien het feit dat de naam van de organisatie op de laatste pagina staat als officiële blijk van ondersteuning van het akkoord.

Mijn communicatiecollega's hebben me laten weten bezig te zijn de partijen met vragen terug te bellen/ mailen. Dus ze komen echt bij jullie terug.

Groet [REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@vnoncw-mkb.nl>
Verzonden: woensdag 21 november 2018 13:31
Aan: Eus Peters <[REDACTED]@rndweb.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@minvws.nl>;
[REDACTED] <[REDACTED]@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Lancering en finale versie Nationaal Preventieakkoord

Hi [REDACTED] en [REDACTED],

Vanuit onze organisatie is er ook grote behoefte aan duidelijkheid over het programma – en over de vraag of straks wel duidelijk is dat partijen tekenen voor een bepaald akkoord (en dus niet *het preventieakkoord* inclusief het rookakkoord).

Ik wacht nu op de bevestiging vanuit dir/vz dat zowel mkb en vno ieder 2 akkoorden gaan tekenen. (Ga er maar gewoon vanuit dat dat gebeurt, het is meer soort procedure intern die even doorlopen moet worden).

Groet, [REDACTED]

Van: Eus Peters <[REDACTED]@rndweb.nl>
Verzonden: woensdag 21 november 2018 13:24
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@minvws.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Lancering en finale versie Nationaal Preventieakkoord

Hoi [REDACTED] en [REDACTED],

Nog geen antwoorden gehad van jullie afdeling communicatie.

Ik zie en hoor dat vrijdag meestal secretarissen en directeuren tekenen en niet voorzitters. Jammer. Ik snap wel waarom. Ik hoor dat er een zwerm pers komt. Daarmee voelt het al minder een feest van ondertekenaars en de stas, maar als een persconferentie van de stas/vanuit politiek.

Ik heb dringend behoefte aan basisafspraken, zoals eerder aangegeven. Grote merken zijn kostbaar en duidelijk moet zijn dat dit een collectief iets is:

- Journalisten bevragen de staatssecretaris en jullie woordvoering en niet aanwezigen in de zaal. We gaan niet kunnen antwoorden op 'wat vindt u van max 25%' en "bent u het eens dat blurring er niet meer in staat". Moet je niet willen. Het is de middag van de stas.
- Op geen enkele wijze wil ik dat indiv. bedrijven worden genoemd, benoemd, opgeschreven. Mijn voorzitter is voorzitter van de VDN en wat zij nog meer doet, is niet relevant vrijdag. Collectieven

onderhandelde en tekenen en zijn er voor de stas vrijdag. EN niet voor de pers.

- Ik ben zelf maar een bericht voor slijtersvakpers aan t maken voor vrijdag ná 14:30 uur.

Groet

Eus

Van: [redacted] <[redacted]@minvws.nl>

Verzonden: dinsdag 20 november 2018 13:30

Aan: Eus Peters <[redacted]@rndweb.nl>; [redacted] <[redacted]@minvws.nl>

Onderwerp: RE: Lancering en finale versie Nationaal Preventieakkoord

Dag Eus,

Hele terechte vragen, waar ik zelf helaas geen antwoord op heb. De organisatie van de bijeenkomst en de bijbehorende woordvoering/communicatie ligt bij mijn collega's van, je raad het al, de communicatieafdeling. Ik ga jouw mail naar hen doorsturen, met de vraag jou te antwoorden of aan jou aan te geven wanneer je dit soort informatie kan verwachten.

Vriendelijke groet,

Van: Eus Peters <[redacted]@rndweb.nl>

Verzonden: dinsdag 20 november 2018 12:49

Aan: [redacted] <[redacted]@minvws.nl>; [redacted] <[redacted]@minvws.nl>

Onderwerp: RE: Lancering en finale versie Nationaal Preventieakkoord

Beste [redacted],

Dank, maar blijf met veel vragen zitten:

1. Heb je grofmazig geen programma van de middag. 14:30 uur tot 18:00 uur is erg lang voor een – naar het zich laat aanzien – persconferentie van de stas en ondertekeningsmoment (door aanwezigen).
2. Welke afspraken zijn er mbt journalisten? Het zou mijn voorkeur hebben dat ze alleen tijdens persconferentie met stas en jullie woordvoerder spreken en niet met alle andere aanwezigen. Voor je het weet liggen er pijnpunten ("Wat is er gebeurd met blurring en wat vind u daarvan") op straat en dat wil je niet. Ik neem aan dat er fotograaf is die foto's van ondertekening maakt.
3. Heb je vandaag al iets van een eerste intekenlijst/aanwezigheidslijst. Ik hoor dat veelal directeuren komen en geen voorzitters.
4. Sturen jullie nog een persbericht rond (onder embargo donderdagavond al, neem ik aan. Of is dat erg ongebruikelijk als het vrijdag nog eerst in MR komt?) en wordt de tekst daarvan nog van tevoren gedeeld?

Dank alvast voor je snelle reactie.

Met vriendelijke groet,

Vereniging Drankenhandel Nederland - VDN

Eus Peters

Secretaris

T: +31 70 [redacted]

M: +31 6 [redacted]

E: [REDACTED]@rndweb.nl

Overgoo 13 ■ 2266 JZ ■ LEIDSCHENDAM

Postbus 182 ■ 2260 AD ■ LEIDSCHENDAM

Dubbel met document 91.1

